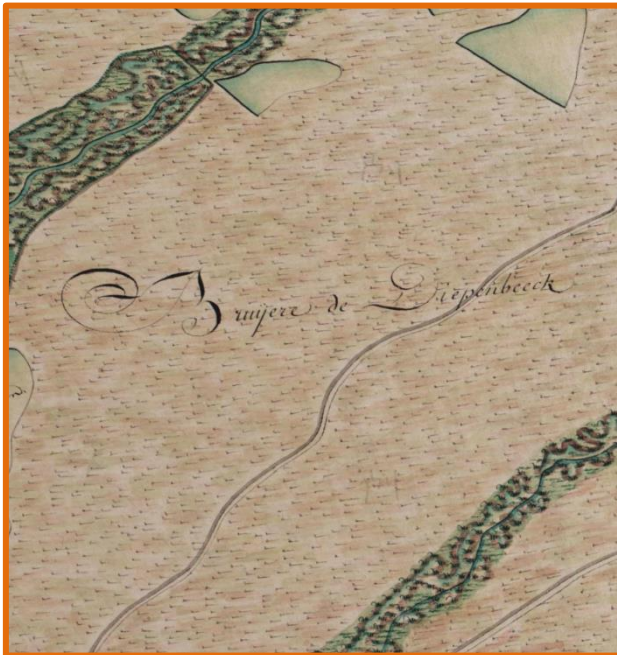

ARCHEOLOGIENOTA DIEPENBEEK - BOUDEWIJNLAAN

J. CLAESEN, B. VAN GENECHTEN,
E. AUDENAERT & K. BOUCKAERT

AUGUSTUS 2020

Titel

Archeologienota zonder ingreep in de bodem. Diepenbeek - Boudewijnlaan

Auteur(s)

Jan Claesen, Ben Van Genechten,
Evelien Audenaert & Kevin Bouckaert

Projectnummer

2020H75

Plaats en datum

Kortenaken, augustus 2020

Reeks en nummer

ARCHEBO rapport 2020H75
ISSN 2034-5615

© 2020 ARCHEBO bvba

ARCHEBO aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijke toestemming van de opdrachtgever.

INHOUD

1	Inleiding	4
1.1	<i>Algemeen</i>	<i>4</i>
1.2	<i>Beschrijving onderzoeksoopdracht</i>	<i>4</i>
1.3	<i>Doelstellingen</i>	<i>7</i>
1.4	<i>Randvoorwaarden.....</i>	<i>7</i>
1.5	<i>Onderzoeksvragen</i>	<i>7</i>
2	Huidige & toekomstige situatie	8
2.1	<i>Huidige situatie</i>	<i>8</i>
2.2	<i>Toekomstige situatie</i>	<i>9</i>
3	Bureauonderzoek	11
3.1	<i>Landschappelijke & bodemkundige situering</i>	<i>11</i>
3.2	<i>Archeologische en erfgoedkundige data.....</i>	<i>19</i>
3.3	<i>Historiek en cartografische bronnen</i>	<i>21</i>
3.4	<i>Archeologische verwachting</i>	<i>27</i>
4	Resultaten bureauonderzoek	28
4.1	<i>Algemeen</i>	<i>28</i>
4.2	<i>Beantwoording onderzoeksvragen</i>	<i>28</i>
4.3	<i>Samenvatting / assessment bureauonderzoek</i>	<i>29</i>
4.4	<i>Programma van maatregelen</i>	<i>30</i>
5	Bibliografie	31
6	Figurenlijst.....	32
7	Plannenlijst.....	33

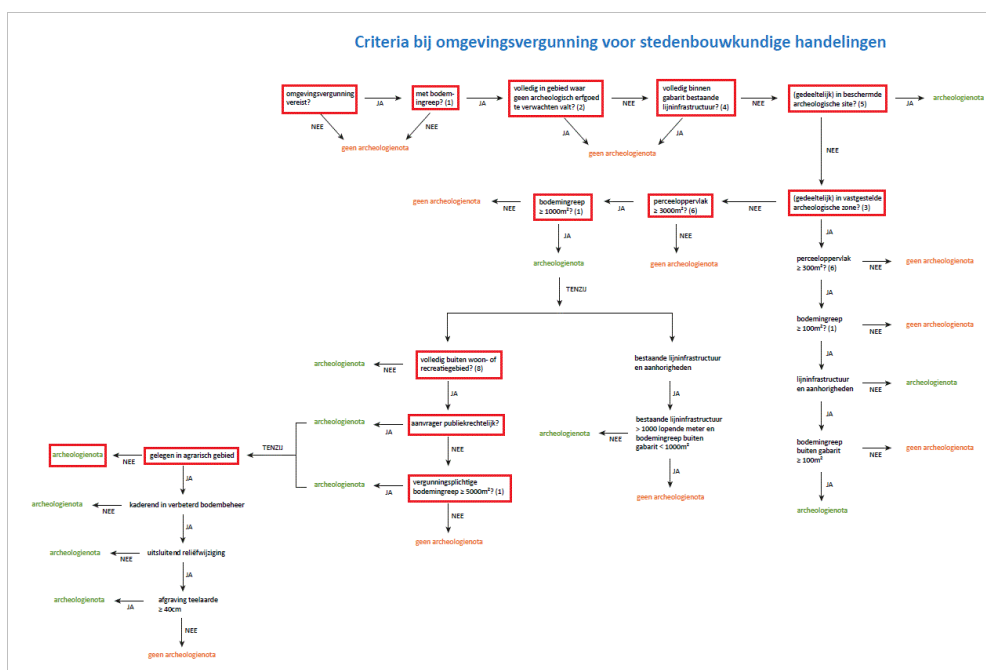
1 INLEIDING

1.1 ALGEMEEN

Bij het aanvragen van een omgevingsvergunning kan het zijn dat het toevoegen van een archeologienota aan de aanvraag verplicht wordt gesteld. De archeologienota wordt geschreven door een erkend archeoloog en bevat de resultaten van een archeologisch vooronderzoek en een advies voor vrijgave of eventueel vervolgonderzoek.

Het toevoegen van een archeologienota aan een omgevingsvergunning is afhankelijk van een aantal criteria:

- De totale oppervlakte van de percelen
- De oppervlakte van de geplande bodemingrepen
- De ruimtelijke bestemming van het terrein
- De ligging van het terrein binnen of buiten een archeologische zone of de site volgens de inventaris

Figuur 1: Criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen

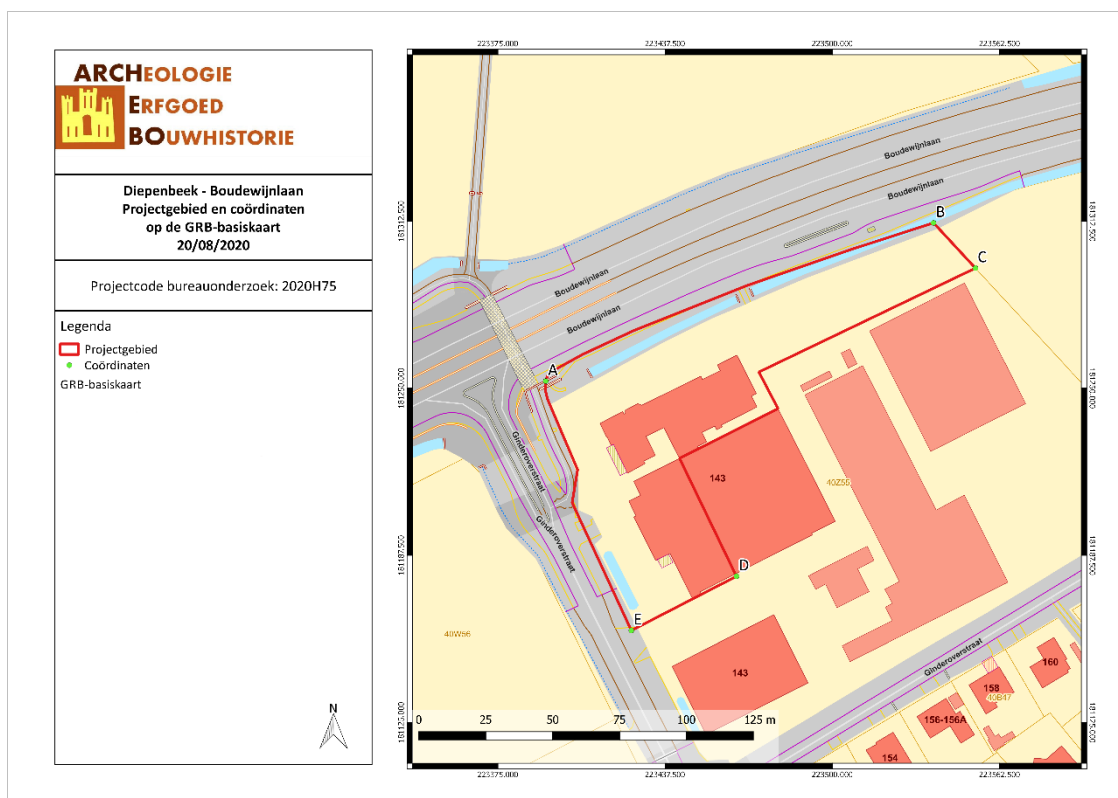
1.2 BESCHRIJVING ONDERZOEKSOPDRACHT

Naar aanleiding van een omgevingsvergunning heeft ARCHEBO bvba een archeologienota opgemaakt voor een projectgebied ter hoogte van Boudewijnlaan 143 in Diepenbeek (Limburg). Binnen het projectgebied zal een nieuw gebouw opgericht worden en zal de omgeving heraangelegd worden. In het kader van een wedstrijd worden verschillende toekomstplannen opgesteld, waardoor het uiteindelijke ontwerp afhangt van het concept dat de wedstrijd wint. Wat wel geweten is, is dat het nieuwe gebouw voorzien zal zijn van een kelder tot ca. 3,5m diepte. Het projectgebied is ca. 8 347,171 m² groot.

Aangezien de aanvraag voor een omgevingsvergunning na 1 juni 2016 werd ingediend, is een archeologienota evenwel vereist, zoals vastgelegd in het Onroerenderfgoeddecreet (art. 5.4.1, 5.4.2, 5.4.8 en 5.4.9). Het bureauonderzoek werd uitgevoerd in augustus 2020 onder leiding van erkend archeoloog Jan Claesen. In de onderhavige archeologienota worden de locatie van het terrein en de reeds uitgevoerde werken geanalyseerd. Deze informatie wordt samen met de resultaten van een archeologisch bureauonderzoek bestudeerd.

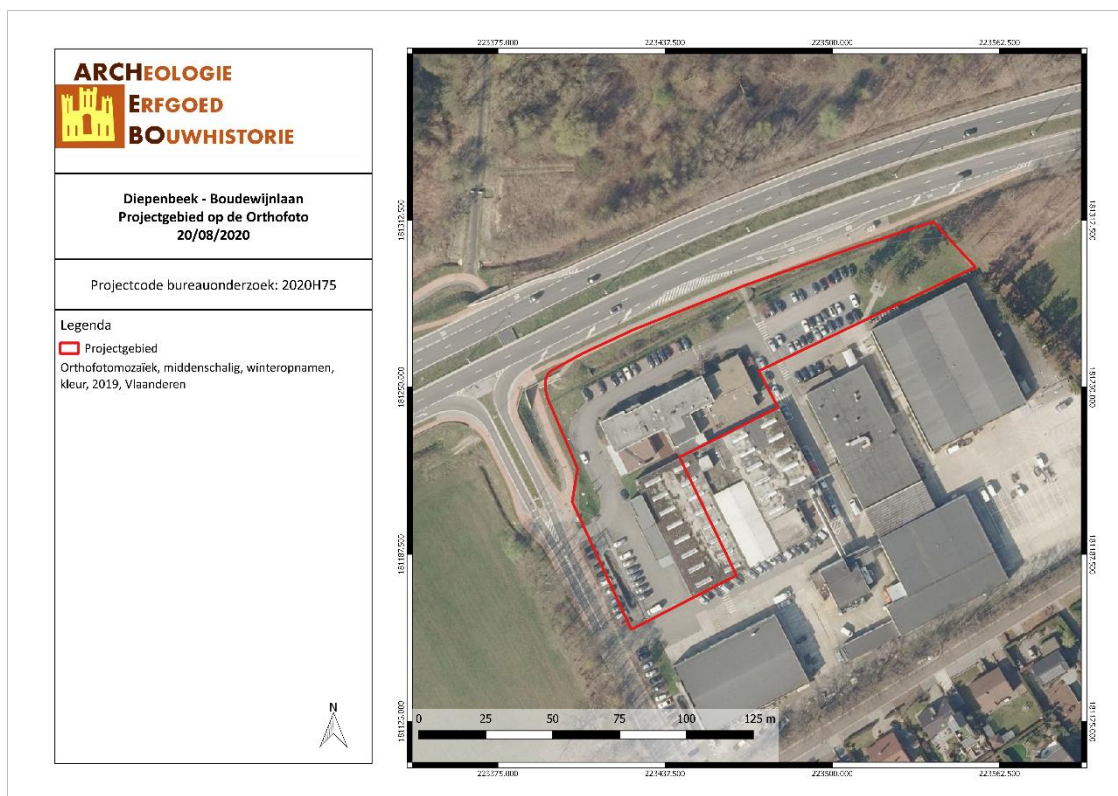
Administratieve fiche	
Naam site:	Diepenbeek - Boudewijnlaan
Onderzoek:	Archeologienota zonder ingreep in de bodem
Ligging:	Limburg, Diepenbeek, Boudewijnlaan 143
Kadaster:	Diepenbeek, afdeling 1, sectie A, perceelnummer 40Z55 (deel)
Coördinaten:	A X 223392.867
	Y 181252.671
	B X 223537.807
	Y 181311.850
	C X 223553.455
	Y 181294.925
	D X 223464.142
	Y 181179.640
	E X 223424.873
	Y 181159.366
Uitvoerder:	ARCHEBO bvba Merelnest 5 3470 Kortenaken
Projectcode bureauonderzoek:	2020H75
Projectleiding:	Jan Claesen
Erkenningsnummer projectleiding:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00014
Bewaarplaats archief:	Bij de opdrachtgever
Grootte projectgebied:	Ca. 8 347,171 m ²
Uitvoeringsperiode:	Augustus 2020
Reden van de ingreep	Bebouwen en heraanleg van aangegeven zone (wedstrijd)
Wetenschappelijke vraagstelling:	Het doel van deze archeologienota is een archeologische evaluatie van het terrein, de geplande werken en impact op het bodemarchief.
Termen Thesauri:	Bureauonderzoek, verstoring, stedenbouwkundig, wedstrijd, Diepenbeek, ambachtelijke bedrijven en kmo's, gebieden voor dagrecreatie

De onderstaande GRB-kadasterkaart en Orthofoto tonen het projectgebied op de meest recente stadskaarten en luchtfoto's.

DIBO/20/08/20/1 - Digitale aanmaak

Figuur 2: Situering van het projectgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2020)

DIBO/20/08/20/2 - Digitale aanmaak

Figuur 3: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2020)

1.3 DOELSTELLINGEN

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de werken. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het projectgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het projectgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het projectgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

1.4 RANDVOORWAARDEN

Het betreft een uitgesteld onderzoek aangezien de vloer en fundamenteën van de bestaande bebouwing nog aanwezig zijn. De sloop (werken aan de fundamenteën, onder het maaiveld) van de aanwezige bebouwing mag enkel uitgevoerd worden onder begeleiding van een erkend archeoloog. De nutsleidingen zijn eveneens nog aanwezig en bevinden zich op een ongekende locatie en houdt hierdoor een veiligheidsrisico in.

1.5 ONDERZOEKSVRAGEN

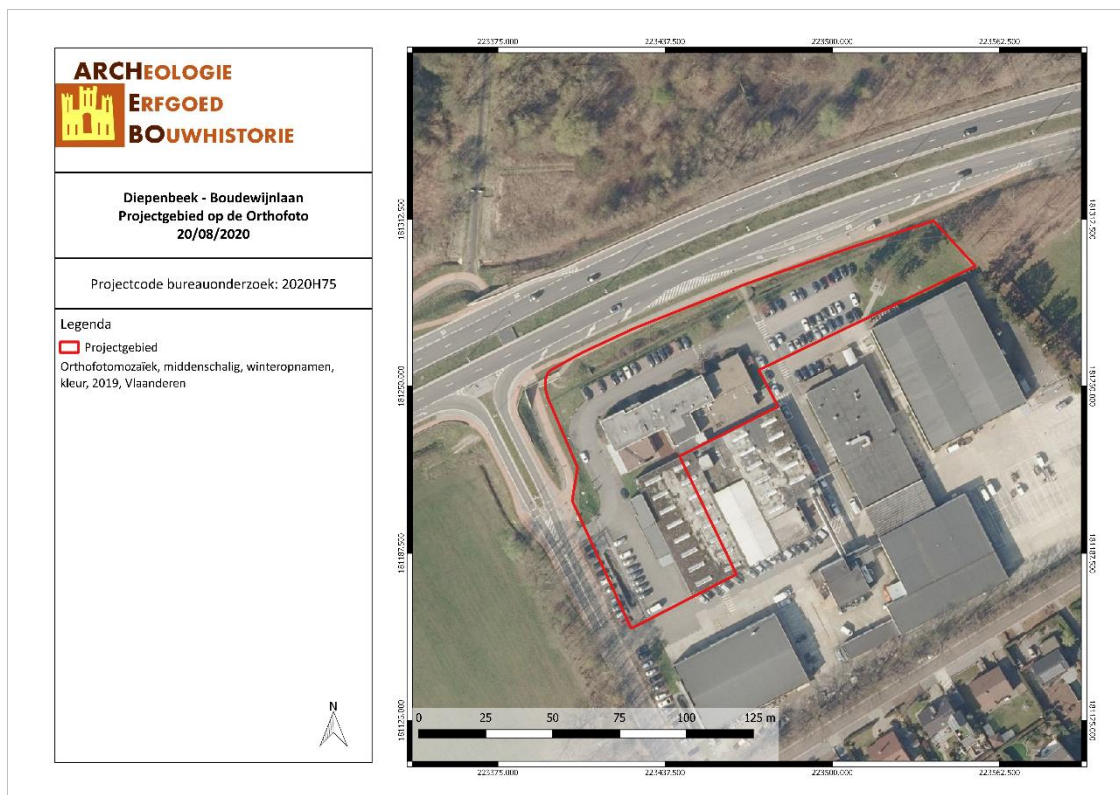
Tijdens het bureauonderzoek dienen op zijn minst onderstaande vragen beantwoord te worden:

1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*
2. *Welke info is er nog te vinden over voormalige constructies op het terrein?*
3. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het projectgebied verwacht worden op basis van een analyse van historisch kaart- en bronnenmateriaal?*
4. *In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?*

2 HUIDIGE & TOEKOMSTIGE SITUATIE

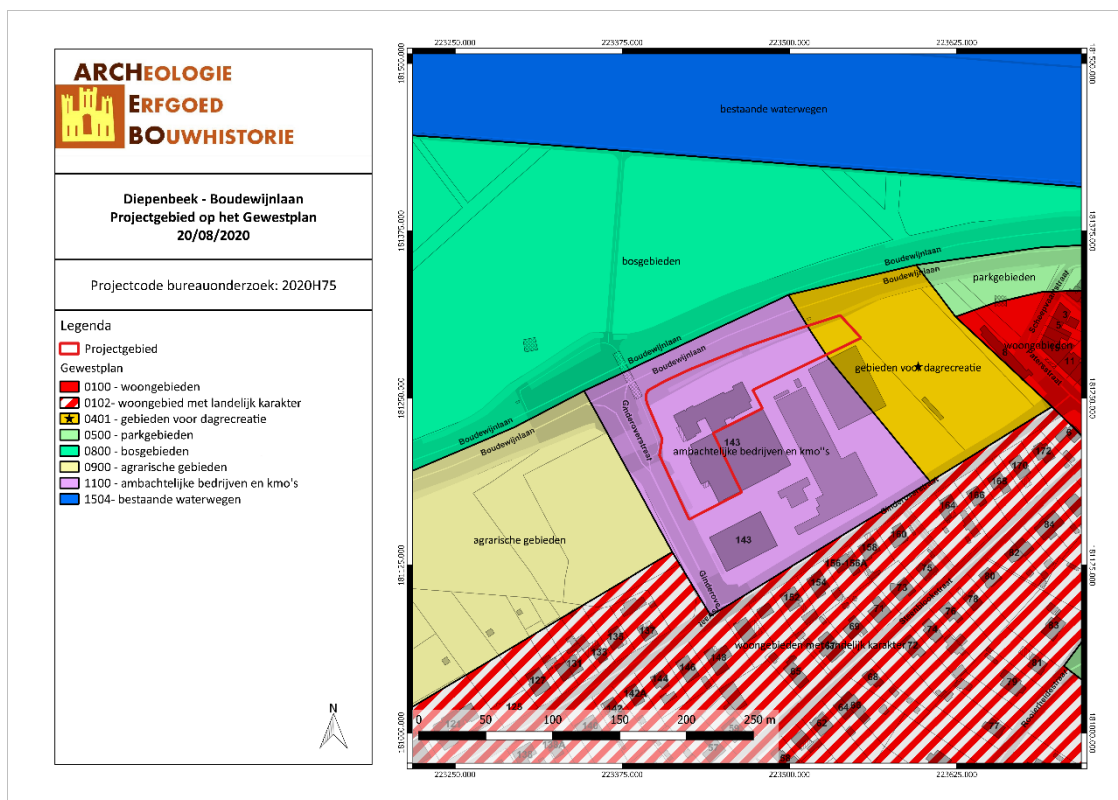
2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het projectgebied ligt aan de Boudewijnlaan 143 in Diepenbeek (Limburg). Binnen het projectgebied stonden gebouwen van de firma Bewel. Volgens onze contactpersoon bij de opdrachtgever zijn deze gebouwen reeds gesloopt tot op de vloer. De gebouwen hebben geen kelder. In het noorden, westen en zuidwesten van het terrein ligt een verharde parking. Ter hoogte van de Boudewijnlaan en de Ginderoverstraat is er een groene zone. Volgens het gewestplan ligt het projectgebied binnen 'ambachtelijke bedrijven en kmo's' en 'gebieden voor dagrecreatie'.

DIBO/20/08/20/3 - Digitale aanmaak

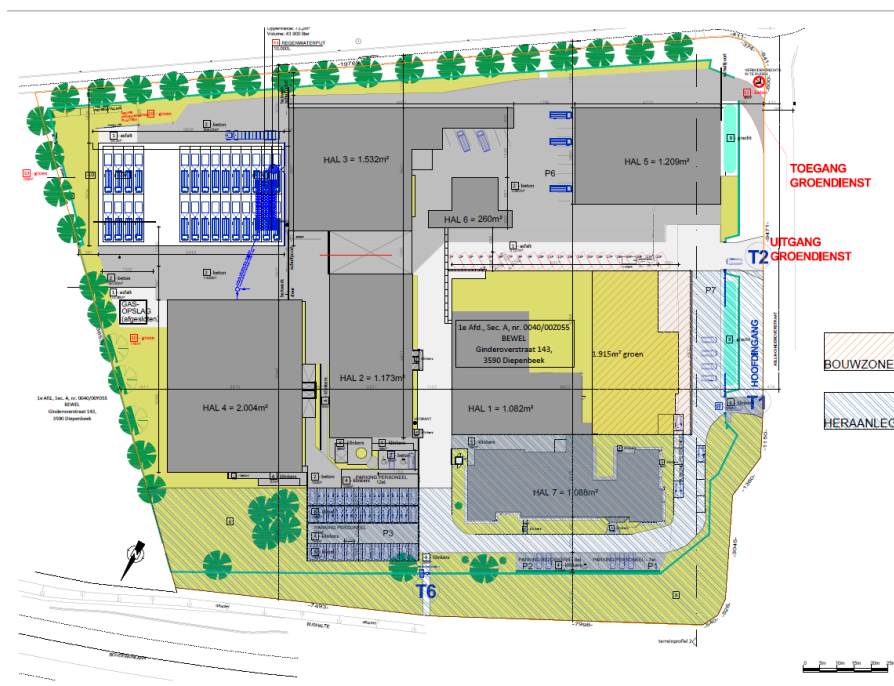
Figuur 4: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2020)

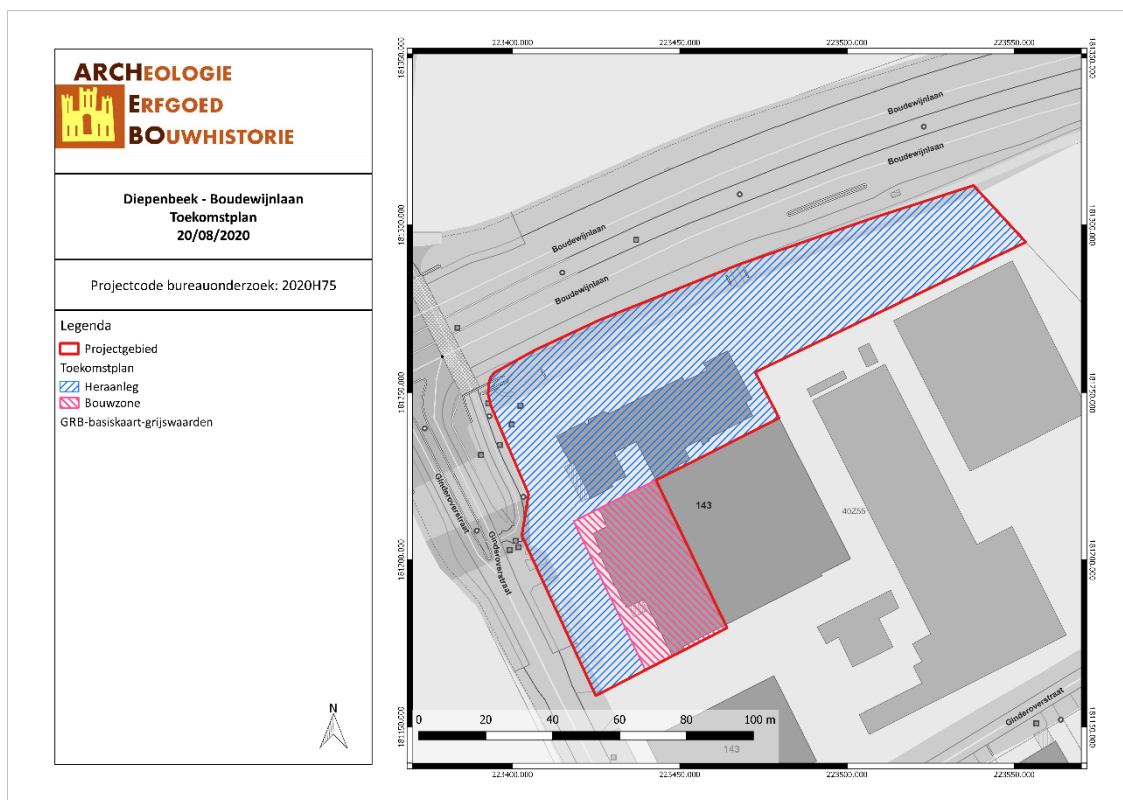
Figuur 5: Situering van het projectgebied op Gewestplan (Geopunt, 2020)

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

Binnen het projectgebied zal een nieuw gebouw opgericht worden en zal de omgeving heraangelegd worden. In het kader van een wedstrijd worden verschillende toekomstplannen opgesteld, waardoor het uiteindelijke ontwerp afhangt van het concept dat de wedstrijd wint. Wat wel geweten is, is dat het nieuwe gebouw voorzien zal zijn van een kelder tot ca. 3,5m diepte. Het projectgebied is ca. 8 347,171 m² groot.

Figuur 6: Aanduiding bouwzone en zone heraanleg (Esa bvba, 2020)

DIBO/20/08/20/5 - Digitale aanmaak

Figuur 7: Situering van het projectgebied op Toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2020)

3 BUREAUONDERZOEK

Het doel van de bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

In dit hoofdstuk wordt gebruik gemaakt van alle beschikbare kaarten van het plangebied, te weten de bodemkaart, geologische kaarten, bodemerosiekaart, bodemgebruikskaart en relevante historische kaarten. De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) werd gebruikt als uitgangspunt voor de bestudering van archeologische waarden in de omgeving van het plangebied.

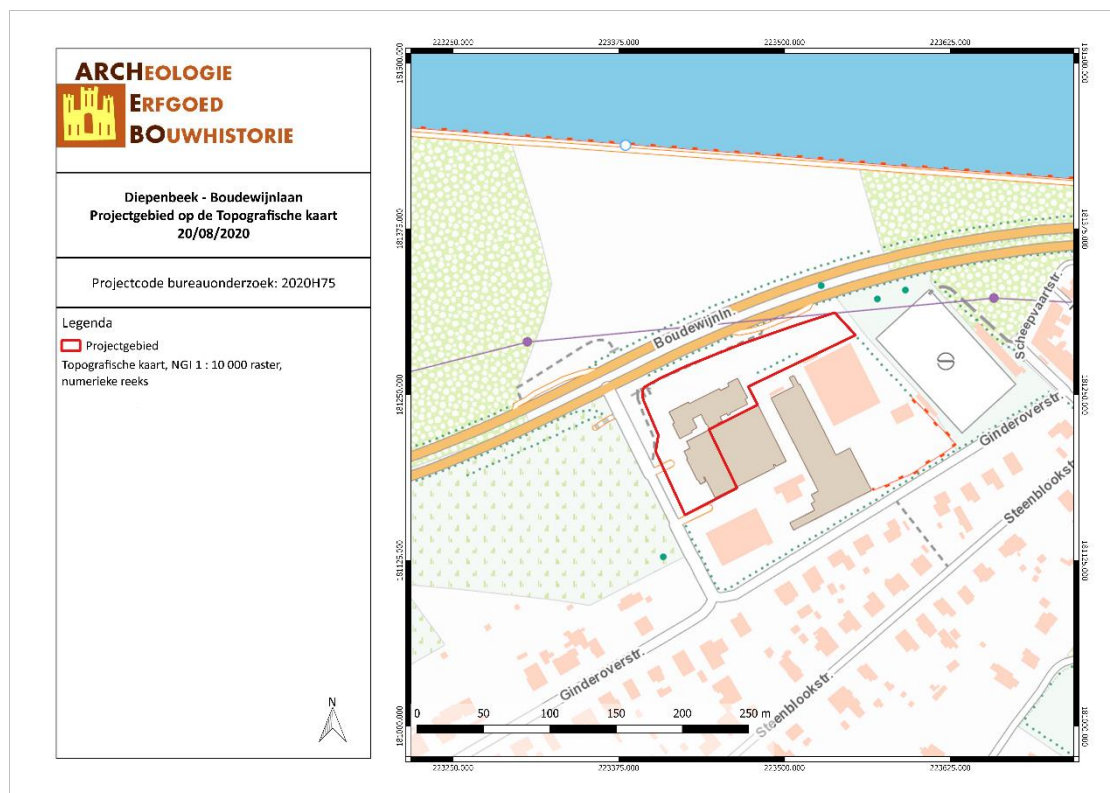
De gebruikte kaarten werden in georeferenciede vorm (Belge Lambert 1972) gebruikt in het programma QGIS. In dit programma werden de genoemde kaarten als lagen toegevoegd teneinde er de huidige en toekomstige situatie op te kunnen weergeven. Het plangebied werd bovendien op alle kaarten geplott om de oriëntatie op de kaarten te vergemakkelijken.

3.1 LANDSCHAPPELIJKE & BODEMKUNDIGE SITUERING

3.1.1 Topografische situering

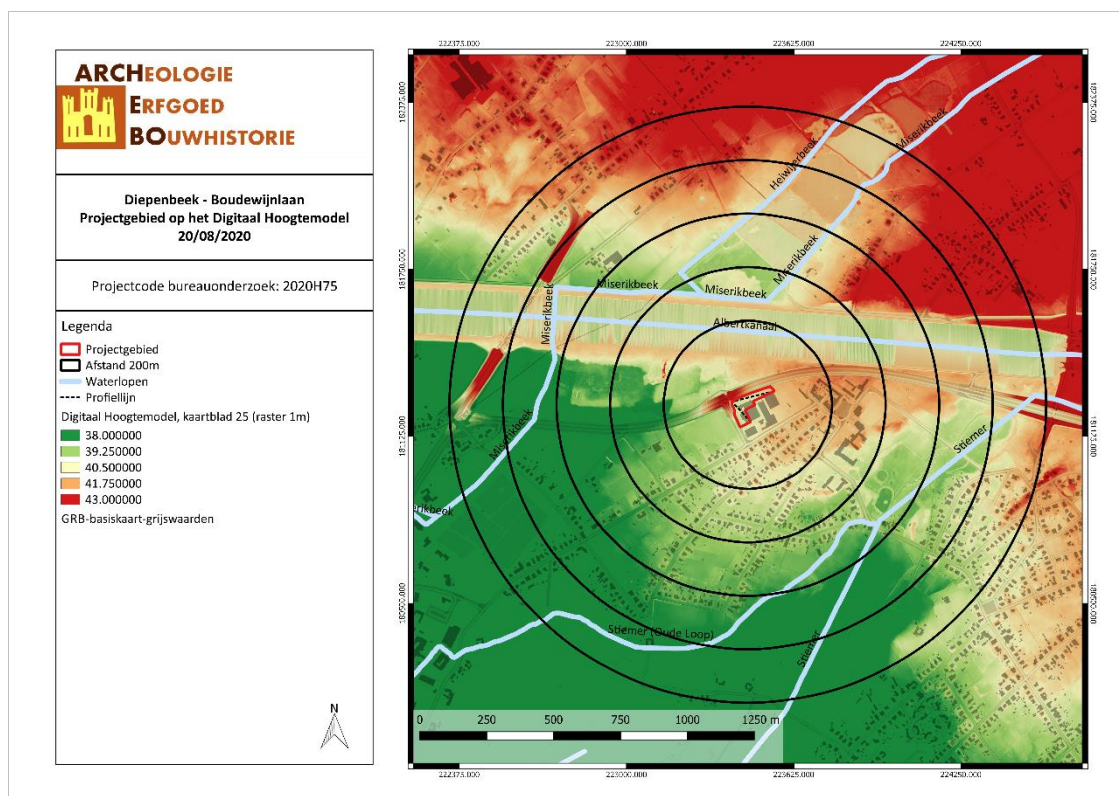
Het projectgebied ligt aan de Boudewijnlaan 143 in Diepenbeek, een plaats en gemeente gelegen in de Belgische provincie Limburg. Diepenbeek heeft geen deelgemeenten en grenst aan de gemeenten Hasselt, Genk, Bilzen, Hoeselt en Kortesseem. Het projectgebied ligt op een uitloper van een zuidwest-gerichte helling aan de Stierner-vallei en de Miserikbeek-vallei. De Stierner stroomt vanaf ca. 500m ten zuidoosten van het projectgebied, de Miserikbeek stroomt vanaf ca. 300m ten noorden van het projectgebied. Ca. 150 ten noorden van het projectgebied ligt het Albertkanaal. Het projectgebied ligt volgens het Digitaal Hoogtemodel tussen ongeveer 39 en 42 meter boven de zeespiegel. Kadastraal ligt het terrein in Diepenbeek, afdeling 1, sectie A, perceelnummer 40Z55 (deel).

Gezien de topografische ligging op een zuidwest-gerichte helling is er een verwachting op Steentijd. Bijkomstig ligt het projectgebied in een gradiëntzone van een natte vallei naar een droog plateau. Dergelijke plaatsen zijn ideaal voor tijdelijke steentijdkampementen.

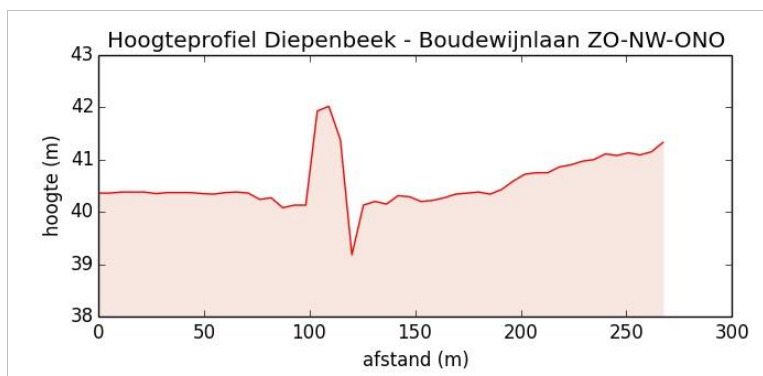
DIBO/20/08/20/6 - Digitale aanmaak

Figuur 8: Topografische kaart met situering van het projectgebied (Geopunt, 2020)

DIBO/20/08/20/7 - Digitale aanmaak

Figuur 9: Situering van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2020)

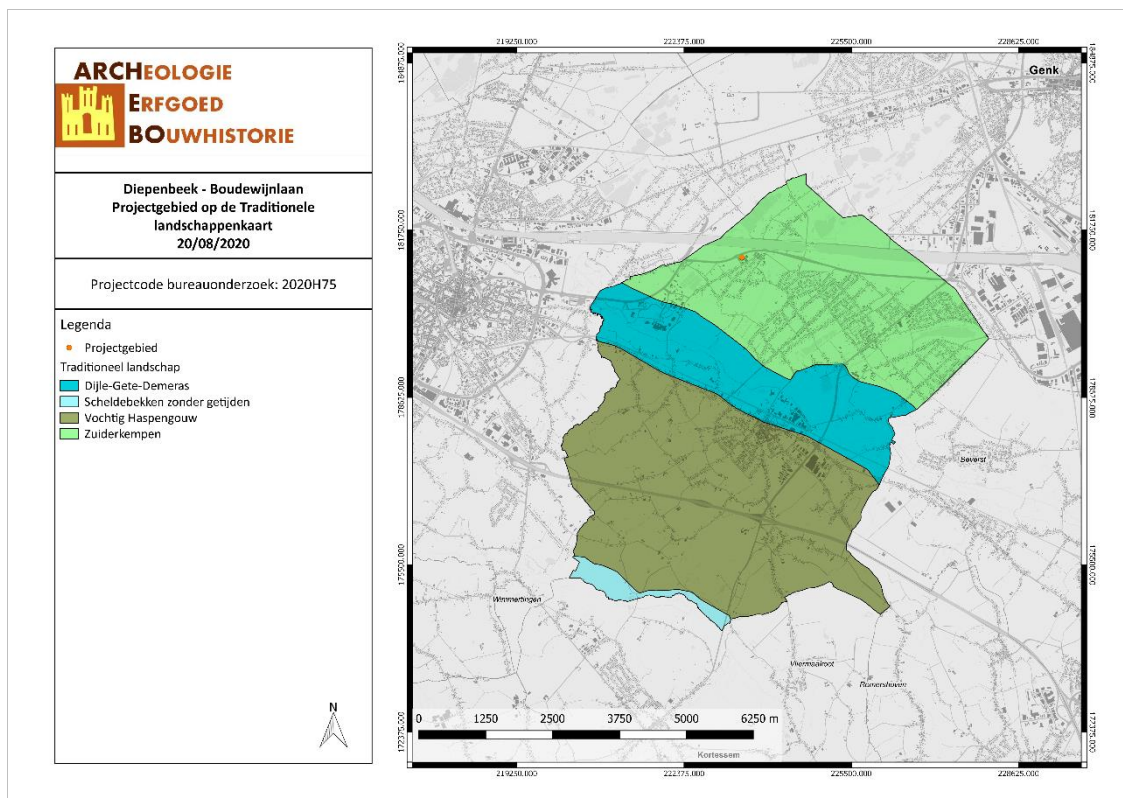

Figuur 10: Hoogteprofiel doorheen het plangebied in ZO-NW-ONO richting (Geopunt, 2020)

3.1.2 Geologie & landschap

3.1.2.1 Fysisch geografisch

Het projectgebied is volgens de Traditionele Landschappenkaart gekarteerd als 'Zuiderkempen'. De gehele gemeente Diepenbeek wordt van noord naar zuid gekarteerd als Zuiderkempen, Dijle-Gete-Demeras, Vochtig Haspengouw en Scheldebekken zonder getijden.

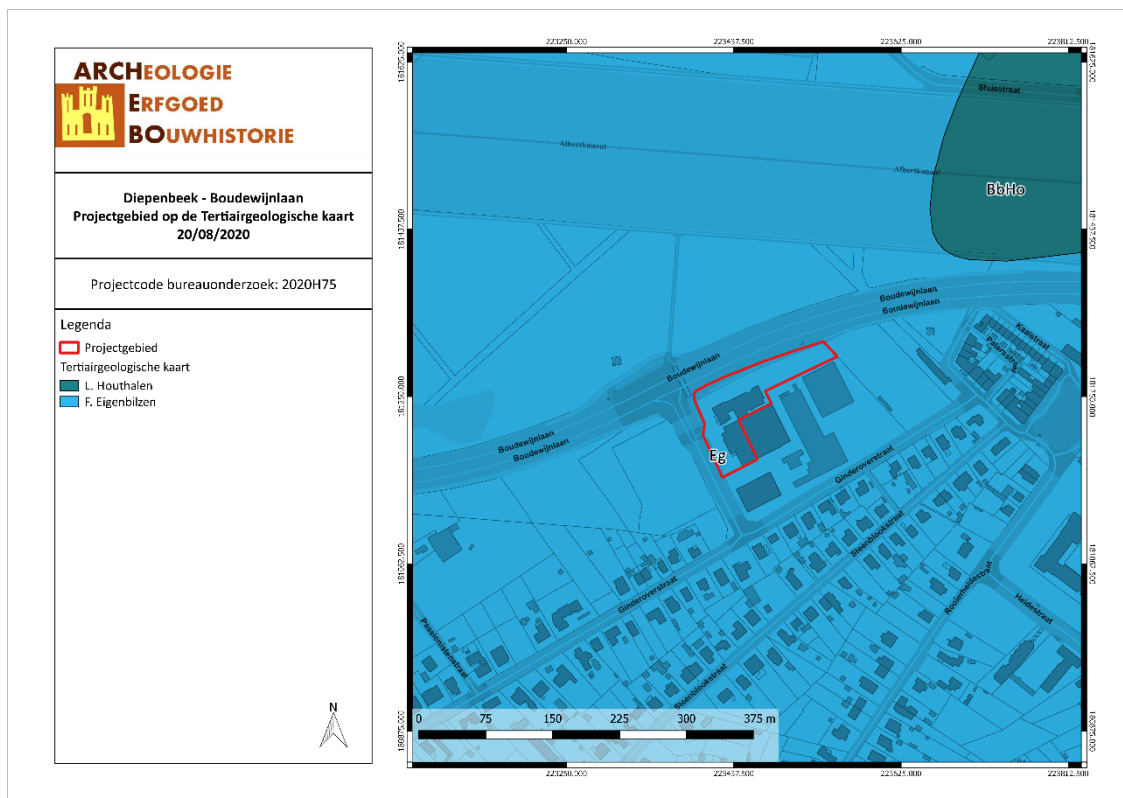

DIBO/20/08/20/8 - Digitale aanmaak

Figuur 11: Diepenbeek aangegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2020)

3.1.2.2 Paleogeen & neogeen (Tertiair)

Op basis van de Databank Ondergrond Vlaanderen bevindt het projectgebied zich binnen de Formatie van Eigenbilzen (Eg). Het afsluitende kleirijk Eigenbilzen Glauconietzand (Formatie van Eigenbilzen) kondigt het ondieper worden van de zee aan en is het begin van een grote regressie.¹ De formatie is gekenmerkt door zijn grijs tot groengrijs fijn zanderige ondergrond. Tevens is de bodem kleihoudend en weinig glauconiethoudend, glimmerhoudend. Onderaan is de formatie sterk kleihoudend.²

DIBO/20/08/20/9 - Digitale aanmaak

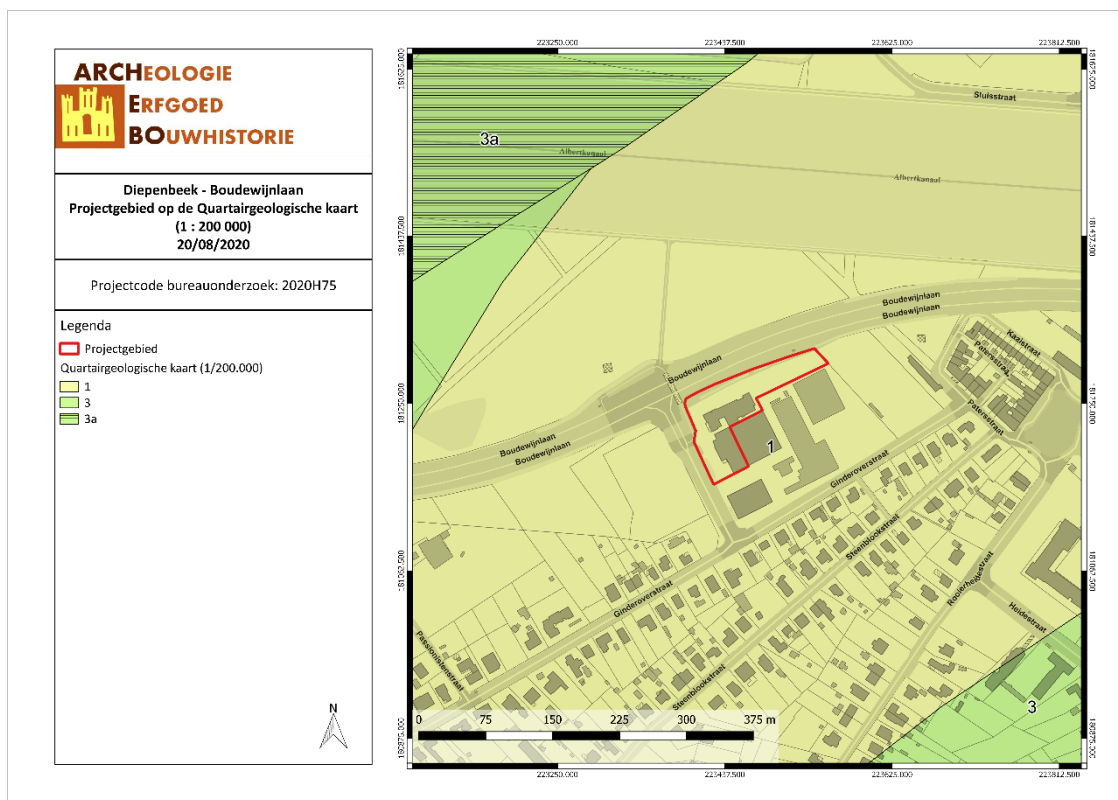
Figuur 12: Situering van het projectgebied op de Tertiairgeologische kaart (DOV, 2020)

3.1.2.3 Quartair

Volgens de quartairgeologische kaart (1/200.000) bevindt het projectgebied zich volledig binnen type 1. Dit type bestaat uit hellingsafzettingen van het Quartair en/of eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen. De eolische afzettingen bestaan in het noordelijke en het centrale gedeelte van Vlaanderen uit zand tot zandleem, in het zuidelijke gedeelte bestaan deze uit silt (loess).

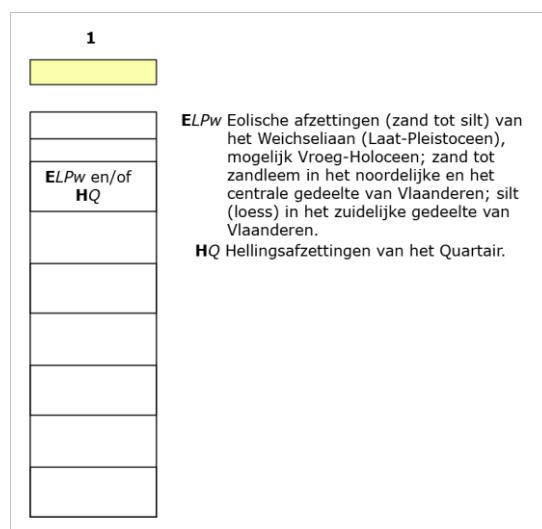
¹ Frans Gullentops en Laurent Wouters, *Delfstoffen in Vlaanderen* (Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Departement EWBL, 1996), 18.

² 'Geopunt', z.d., <https://www.geopunt.be/>.

DIBO/20/08/20/10 - Digitale aanmaak

Figuur 13: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/200.000 (DOV, 2020)

Figuur 14: Uitleg van het type volgens de quartairgeologische kaart, schaal 1/200.000 (DOV, 2020)

Volgens de quartairgeologische kaart (1/50.000) ligt het projectgebied binnen de Formatie van Wildert, die bestaat uit fijne zwaklemige gele dekzanden.³

³ E. Frederixx en S. Gouwy, *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart - Kaartblad 25 Hasselt*, Quartairgeologische Kaart (Brussel: Vlaamse Overheid Dienst Natuurlijke Rijkdommen, 1996), 21.

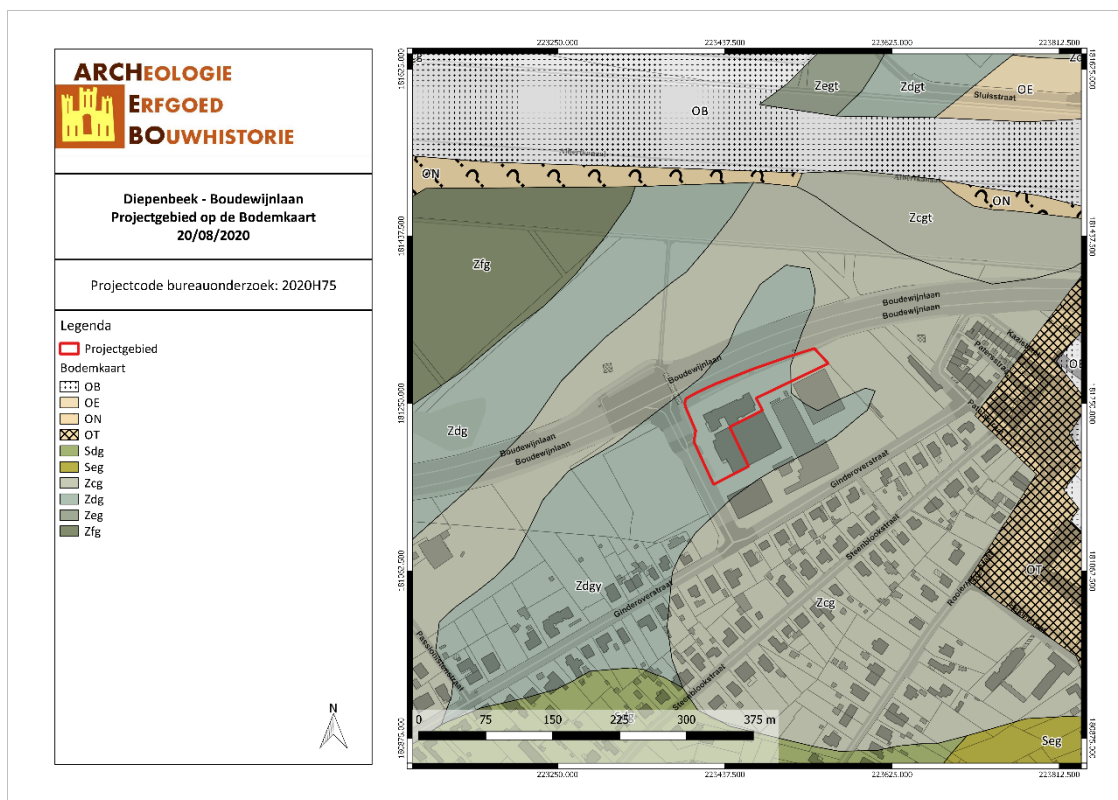
DIBO/20/08/20/11 - Digitale aanmaak

Figuur 15: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/50.000 (DOV, 2020)

3.1.2.4 Bodem, bodemkundig booronderzoek, erosie & bodemgebruik

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen wordt het projectgebied grotendeels omschreven als Zdgy, het meest oostelijke deel wordt gekarteerd als Zcg. **Zdgy**-bodems zijn matig natte zandgronden met duidelijke humus en/of ijzer B horizont, waarbij het bodemmateriaal zwaarder wordt in de diepte. Deze Podzolen verschillen van de Postpodzolen door de morfologie van de B horizont. Deze is bij deze podzolen intact bewaard. Op veel plaatsen is de B horizont verkit en vormt hierdoor een sterk storende laag in het profiel. De Ap is heterogeen onder bos en jonge ontginningsgronden, de homogene Ap komt voor bij oude ontginningsgronden waar de B horizont toch gaaf gebleven is. De homogene Ap komt zelden voor. Gleyverschijnselen komen voor op minder dan 60cm diepte, dit is in de B2 horizont van de Podzol. De accumulatiehorizont wordt meer diffuus, de ijzeraccumulatiehorizont vervaagt meer of verdwijnt en de B2h begint geleidelijk te versmelten of in te dringen in de E en de Cg horizont. In bodems met een sterke ijzeraccumulatie kunnen in de B horizont ijzerconcreties voorkomen. **Zcg**-bodems zijn matig droge zandgronden met duidelijke humus en/of ijzer B horizont. Gleyverschijnselen komen bij deze Podzolen voor tussen 60 en 90cm, steeds onder de Podzol B. Het Podzolprofiel is ontwikkeld in een laag die nooit bereikt wordt door het grondwater, waardoor het profiel nagenoeg ongewijzigd blijft.⁴

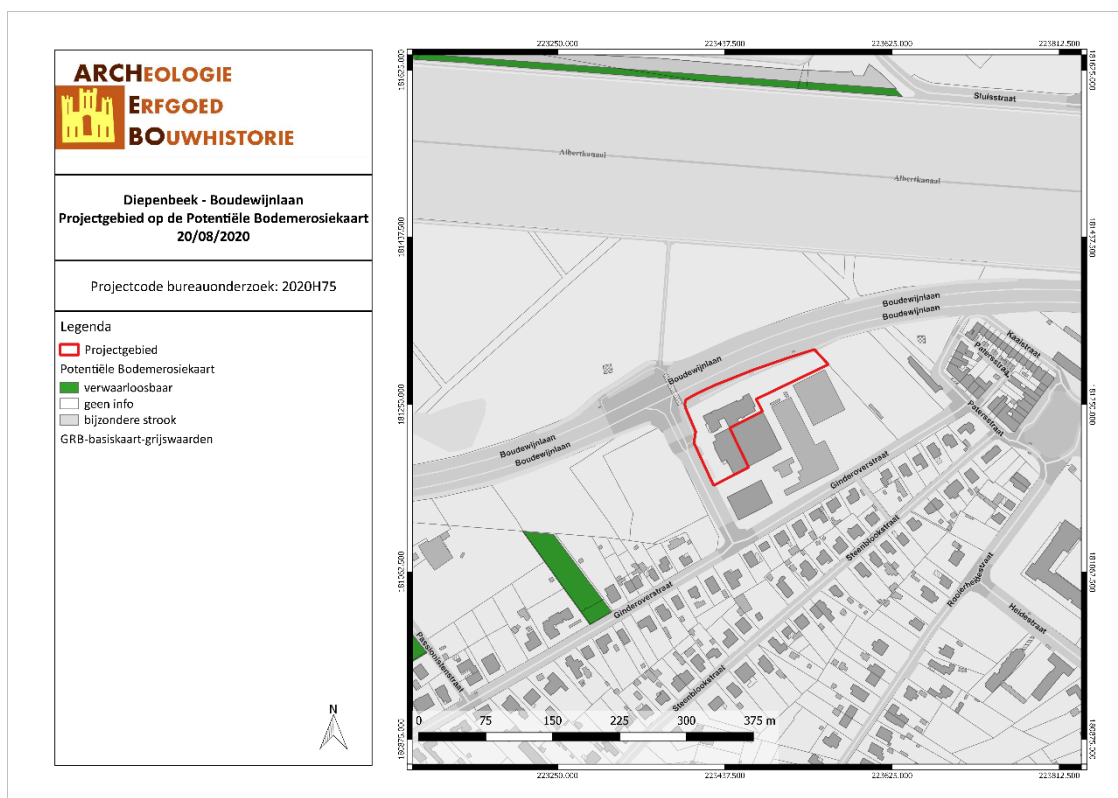
⁴ E. Van Ranst en C. Sys, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1 : 20 000)* (Gent: Laboratorium voor Bodemkunde - Universiteit Gent, 2000), 108, 132, 134–35.

DIBO/20/08/20/12 - Digitale aanmaak

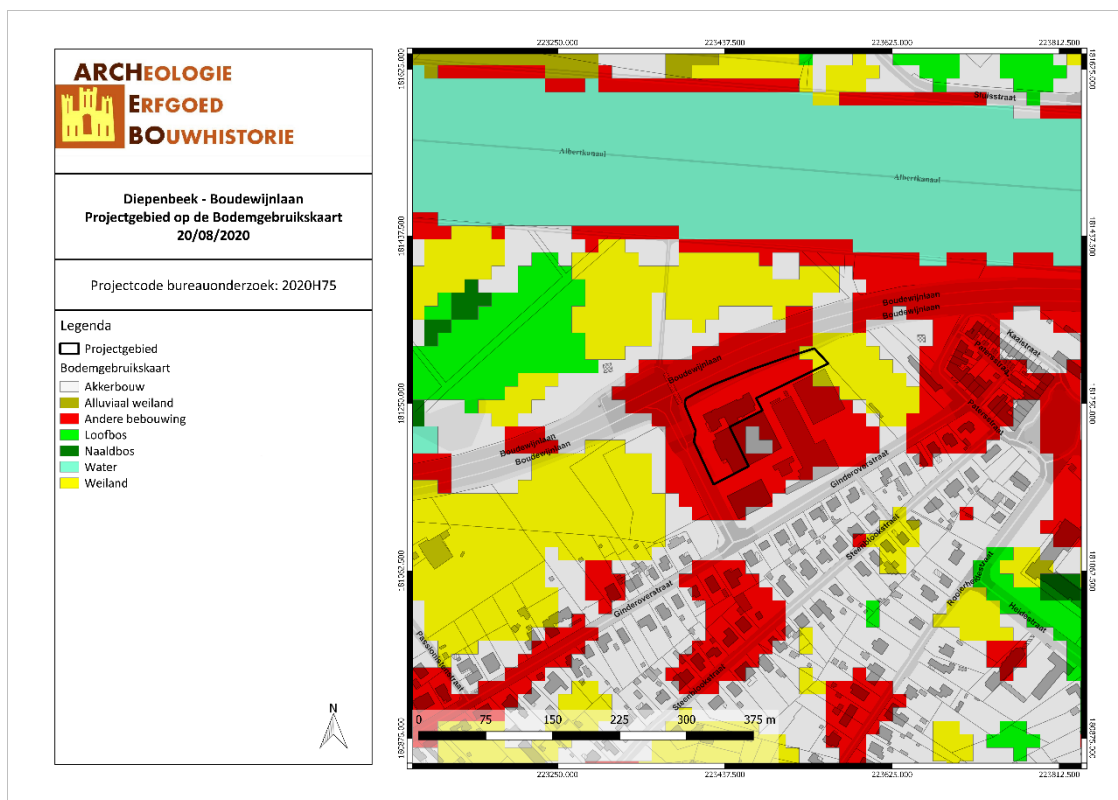
Figuur 16: Situering van het projectgebied op de bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2020)

Op de Potentiële bodemerosiekaart is over het projectgebied geen informatie beschikbaar. Volgens de bodemgebruikskaart ligt het projectgebied grotendeels binnen 'Andere bebouwing', enkel het meeste oostelijke deel is gekarteerd als 'weiland'.

DIBO/20/08/20/13 - Digitale aanmaak

Figuur 17: Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart (Geopunt, 2020)

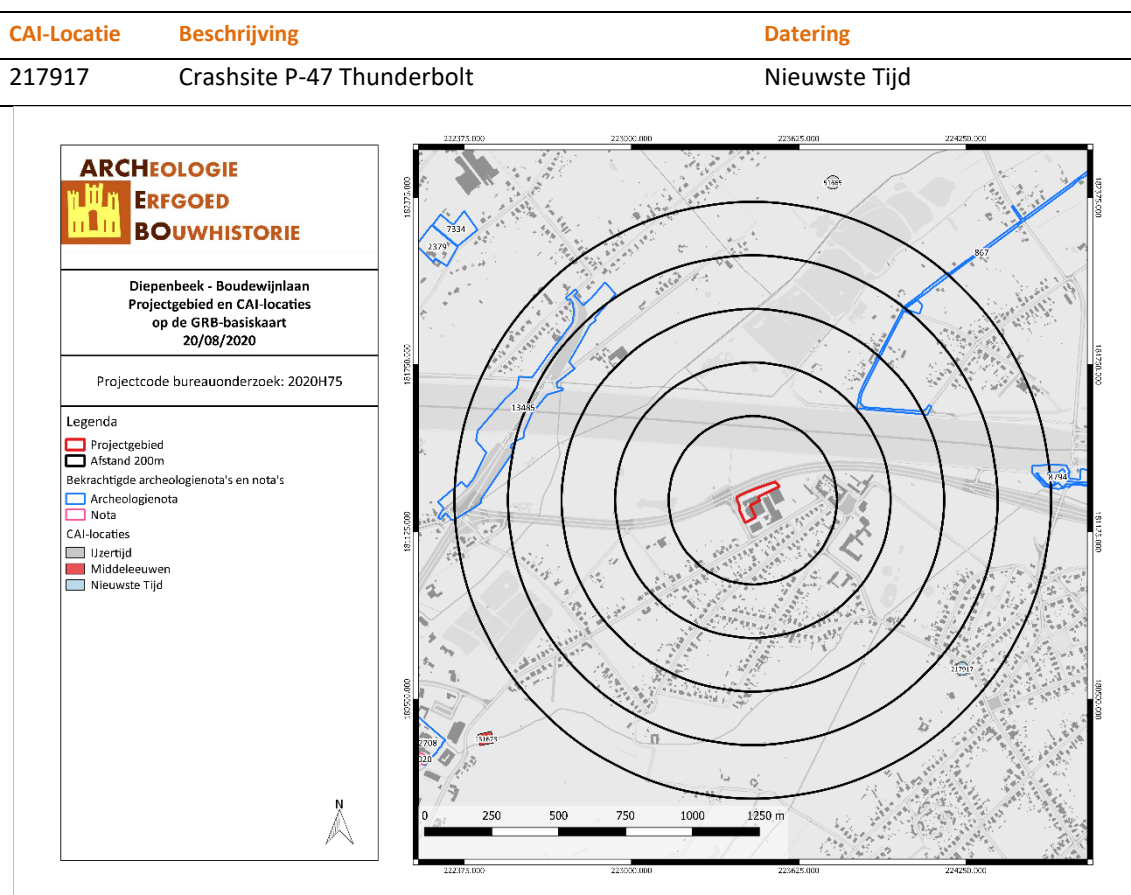
DIBO/20/08/20/14 - Digitale aanmaak

Figuur 18: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de bodemgebruikkaart (Geopunt, 2020)

3.2 ARCHEOLOGISCHE EN ERFGOEDKUNDIGE DATA

3.2.1 Centrale Archeologische Inventaris (CAI)

Binnen het plangebied zelf zijn er geen archeologische waarden bekend. De Centrale Archeologische inventaris toont één vondst in de ruime omgeving. Het betreft een crashsite (**CAI 217917**), ca. 900m ten zuidoosten van het projectgebied. Het gaat waarschijnlijk om de P-47D-10 met serienummer 42-75075, van het 512de Fighter squadron van de Amerikaanse luchtmacht. Op 9 maart 1945, tijdens een trainingsvlucht, stortte het jachtvliegtuig neer in Ginderover (Diepenbeek). Piloot Walter J. Orr redde zich met zijn parachute. Bijkomend onderzoek is vereist.

DIBO/20/08/20/15 - Digitale aanmaak

Figuur 19: Kaart met aanduiding van het projectgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2020)

3.2.2 Bekrachtigde archeologienota's en nota's

BAAC Vlaanderen bvba heeft een archeologienota geschreven n.a.v. de aanvraag voor stedenbouwkundige handelingen aan de Berenbroekstraat in Hasselt (ID 13485). Het terrein is reeds sterk geroerd en opgehoogd bij de aanleg van het kanaal en de aanleg van de brug. Archeologische waarden worden dan ook niet bedreigd door de toekomstige werken. Verder onderzoek wordt niet nodig/nuttig geacht.⁵

In oktober 2016 heeft het VEC een archeologienota opgesteld n.a.v. heraanleg van de riolering en grondverbetering ter hoogte van de Sluisstraat, de Bijenbergstraat en de Matenstraat in Diepenbeek (ID 867). De bodem binnen het terrein is verstoord, waardoor de kans op het aantreffen van archeologische resten zeer klein is. Binnen het terrein voor grondverbetering is er enkel een kans op toevallsvondsten,

⁵ Niels Schelkens, 'Archeologienota met beperkte samenstelling Hasselt, Godsheide Berenbroekstraat', Archeologienota - Verslag van Resultaten (Gent: BAAC Vlaanderen bvba, december 2019).

maar losse vondsten leveren weinig informatie op over de aard van de menselijke activiteiten binnen het gebied, waardoor deze ook geen kenniswinst zullen opleveren. Het terrein werd dan ook vrijgegeven voor ontwikkeling.⁶

In december 2017 heeft BAAC Vlaanderen een archeologienota geschreven voor een projectgebied ter hoogte van de Duwvaarsluis in Diepenbeek (ID 6129).⁷ Aangezien de toekomstplannen werden gewijzigd, was een nieuwe archeologienota vereist (ID 8794). Na het bureauonderzoek kon de aan- of afwezigheid van archeologische waarden binnen het projectgebied niet met zekerheid aangetoond worden. Er werd vervolgens een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd. Uit dit onderzoek is gebleken dat er voor een groot deel van het projectgebied een lage verwachting is op het aantreffen van archeologische resten. De zone waar een middelhoge archeologische verwachting geldt, is beperkt in omvang waardoor verder onderzoek hier ook weinig relevante kenniswinst zal opleveren. Er wordt dan ook geen vervolgonderzoek opgelegd.⁸

3.2.3 Inventaris Onroerend Erfgoed (IOE)

De Inventaris van het onroerend erfgoed biedt een overzicht van waardevol erfgoed in Vlaanderen. Zowel bouwkundig, archeologisch, landschappelijk als varend erfgoed zijn opgenomen in deze databank, goed voor meer dan 83.000 erfgoedobjecten in totaal. Op basis van diverse zoekcriteria kan er heel gericht naar de verschillende erfgoedobjecten gezocht worden. Erfgoedobjecten kunnen vastgesteld en/of beschermd zijn.⁹ Binnen het projectgebied bevinden zich geen vastgestelde en/of beschermde objecten. Het terrein ligt wel binnen de contouren van Haspengouw en Voeren – Hoogstamboomgaarden, een onroerend erfgoed richtplan (ID 882).¹⁰

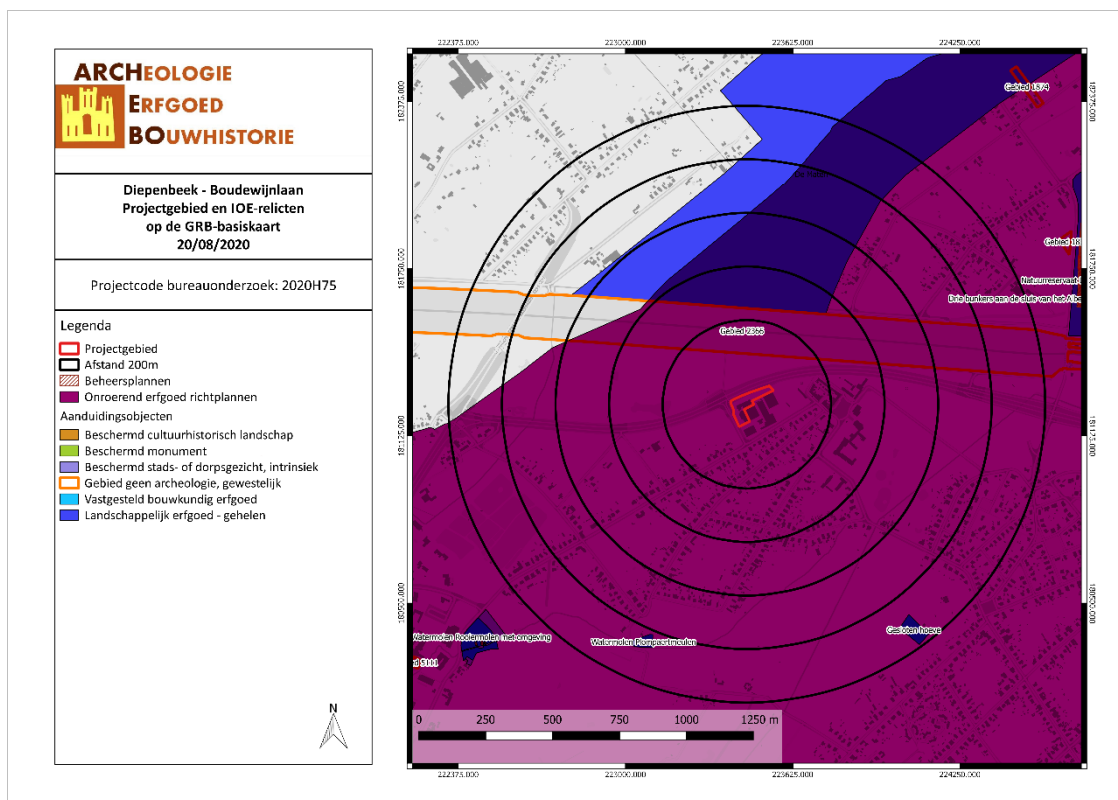
⁶ A. Pijpelink, '20.838 - Sluisstraat, Bijenbergstraat en Matenstraat, Bijenberg, gemeente Diepenbeek', Archeologienota (Brugge: Vlaams Erfgoed Centrum bvba, oktober 2016).

⁷ Camille Krug en Chris Kalisvaart, 'Archeologienota Diepenbeek, Havenlaan Duwvaarsluis', Archeologienota (Gent: BAAC Vlaanderen bvba, december 2017).

⁸ Camille Krug, Chris Kalisvaart, en Jasmijn Overmeire, 'Archeologienota Diepenbeek, Havenlaan Duwvaarsluis', Archeologienota (Gent: BAAC Vlaanderen bvba, september 2018).

⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed, "Inventaris Onroerend Erfgoed", geraadpleegd 17 januari 2018, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/>.

¹⁰ 'Haspengouw en Voeren - Hoogstamboomgaarden | Plannen | Onroerend Erfgoed', geraadpleegd 6 mei 2020, <https://plannen.onroerenderfgoed.be/plannen/882>.

DIBO/20/08/20/16 - Digitale aanmaak

Figuur 20: Kaart met situering van het projectgebied en IOE-relicten op GRB-basiskaart (IOE, 2020)

3.3 HISTORIEK EN CARTOGRAFISCHE BRONNEN

3.3.1 Onderzoek historische bronnen

Diepenbeek wordt voor het eerst vermeld als Thienbeche in 1063. Varianten op de plaatsnaam zijn Tidebechen (1092), Tiepembeche (1112), Tiebege (1125), Thienbeche (1127), Tinbehc (1140), Dipenbeke (1142, 1155 en 1178), Thiedenbecke (1154), Tiepenbeke (1155), Diepenbeke (1155), Timbeche (1183), Dypenbeke (1188) en Dipembeke (1205). De naam zou afgeleid zijn van het Germaanse *Teudan baki*, wat ‘beek van Teudo’ betekent.

Diepenbeek was een vrije heerlijkheid, tot dit in de eerste helft van de 13de eeuw betwist werd door de prins-bisschoppen van Luik en de hertogen van Brabant. Uiteindelijk werd Diepenbeek een Luiks leen. Vanaf 1266 was er ook een tijdelijke afhankelijkheid van de hertog van Brabant. Met de dood van Hendrik van Diepenbeek in 1359 kwam er een einde aan de vrije heerlijkheid. De heerlijkheid is tot de 17de eeuw in handen geweest van verschilden families (Van Diepenbeek, De Sombreffe, Van Schoonvorst, Van Gavere, Van Horne en Van Merode). Nadien kwam Diepenbeek in handen van de Duitse Orde te Alde Biesen.

In de loop van de 11de eeuw werd een Romaanse kerk opgericht in Diepenbeek. In 1235 had de Abdij van Villers het patronaatsrecht en het tiendrecht over Diepenbeek, in 1382 werd dit overgeleverd aan het Sint-Lambertuskapittel in Luik.¹¹

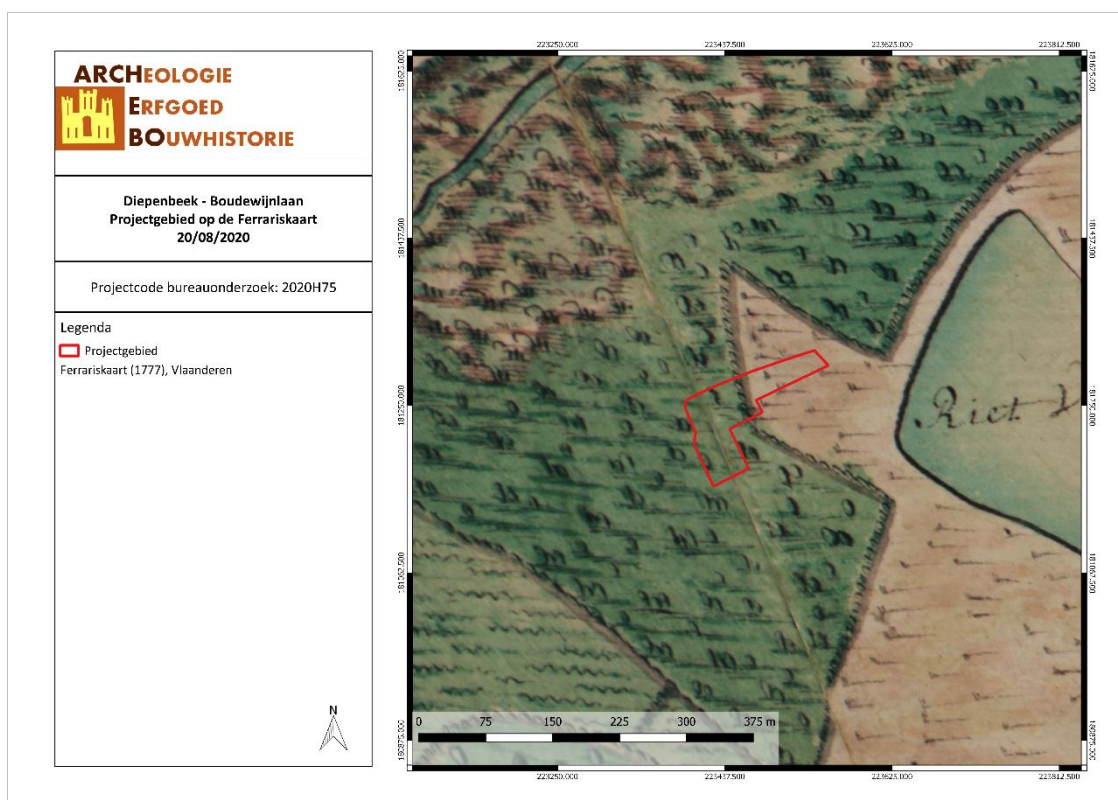
¹¹ 'Maurits Gysseling: Toponymisch Woordenboek (1960) p. 268', geraadpleegd 20 augustus 2020, <http://bouwstoffen.kantl.be/tw/facsimile/?page=268>; 'Diepenbeek', geraadpleegd 20 augustus 2020, <https://inventaris.onroerendergoed.be/themas/13854>; 'Diepenbeek', in *Wikipedia*, 25 juli 2020, <https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Diepenbeek&oldid=56798015>.

3.3.2 Historische situatie aan de hand van cartografische bronnen

Een belangrijke bron van informatie wordt geleverd door het historisch kaartmateriaal. Dit om na te gaan of er bebouwing is geweest op het terrein in historische tijden, of dat het landgebruik van het perceel is gewijzigd doorheen de tijd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn.

Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op kaarten geen garantie dat er geen bebouwing is geweest. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijkere bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er weinig of geen aandacht voor de burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kaarten. Mogelijk eerder aanwezige middeleeuwse structuren waren misschien reeds verdwenen.

Vooreerst worden enkele pre-19de -eeuwse cartografische bronnen behandeld zoals de Villaretkaart en de Ferrariskaart. De Villaretkaart (ca. 1745-48) is niet beschikbaar voor dit landsdeel. Op de Ferrariskaart valt af te leiden dat het westen van projectgebied bestond uit loofbos, het oosten uit heide. Het projectgebied zelf is onbebouwd.

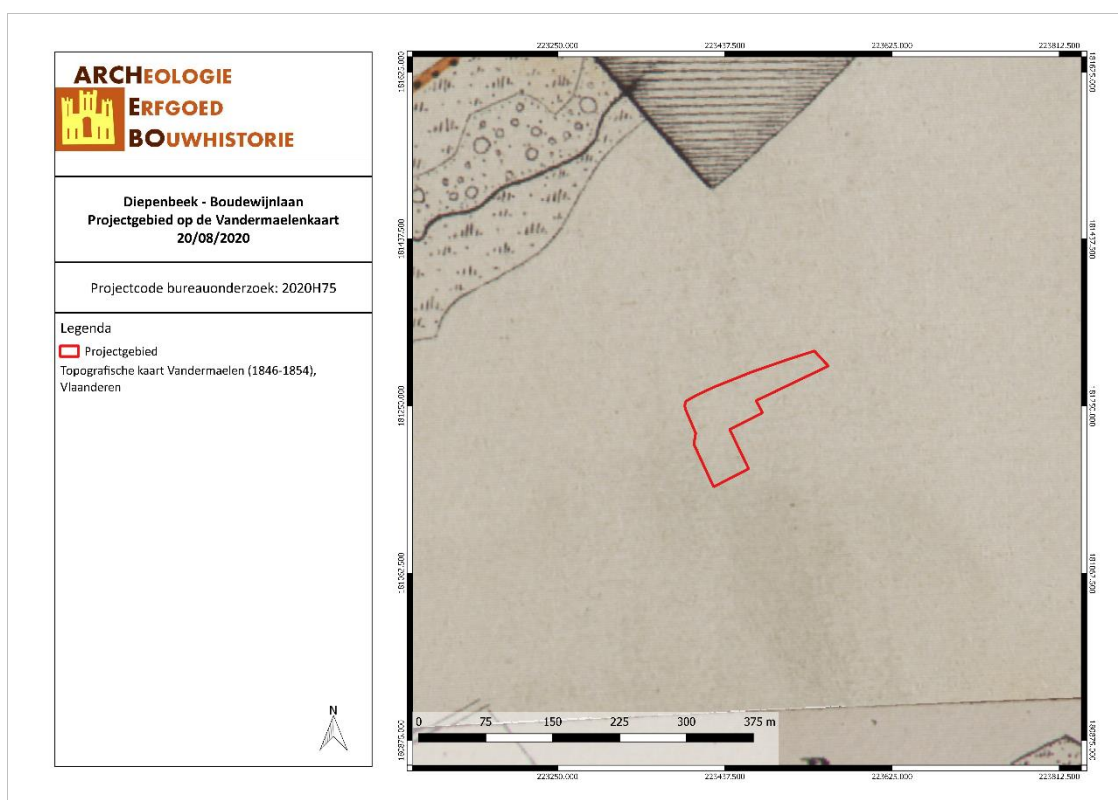
DIBO/20/08/20/17 - Digitale aanmaak

Figuur 21: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2020)

Vervolgens worden vier cartografische bronnen uit de 19de eeuw vergeleken. De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering de wet van 10 april 1841. De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.¹² De kaarten Vandermaelen of Vandermaelenkaarten zijn een verzameling van historische kaarten van België, gemaakt door Philippe Vandermaelen (1795-1869). Deze kaarten geven een gedetailleerd beeld van heel België en worden beschouwd als de opvolger van de Ferrariskaarten uit de periode 1771-1778. Met de Popp-kaarten wordt de verzameling van kadasterkaarten bedoeld die in de 19de eeuw uitgegeven werd door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp (1805-1879). Een vierde bron is de topografische kaart van 1873.

Op de Atlas der Buurtwegen is het projectgebied niet gekarteerd en de Popp-kaart is niet beschikbaar voor dit landsdeel. Zowel op de Vandermaelenkaart als op de topografische kaart van 1873 bestaat het projectgebied uit heide. Het terrein is op beide kaarten onbebouwd.

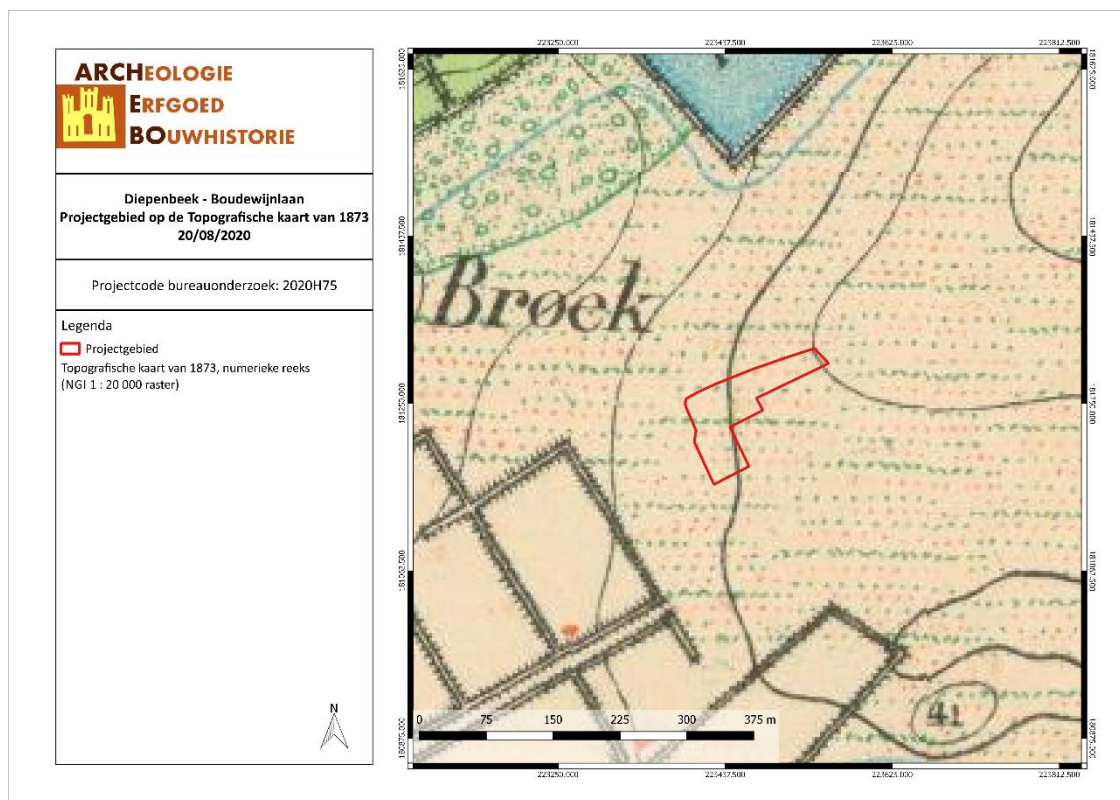
Vervolgens worden de topografische kaarten van de 20ste eeuw en de luchtfoto's van de 20ste en 21ste eeuw vergeleken. De situatie binnen het projectgebied zelf blijft ongewijzigd tot ca. 1981. De eerste bebouwing verschijnt op de topografische kaart van 1989 en de luchtfoto van 1979-1990. De bebouwing werd dus opgetrokken tussen 1981 en 1989. Het gaat om de gebouwen van de firma BEWEL. Deze gebouwen zijn recent gesloopt, enkel de vloer en fundamenteën zijn nog aanwezig.

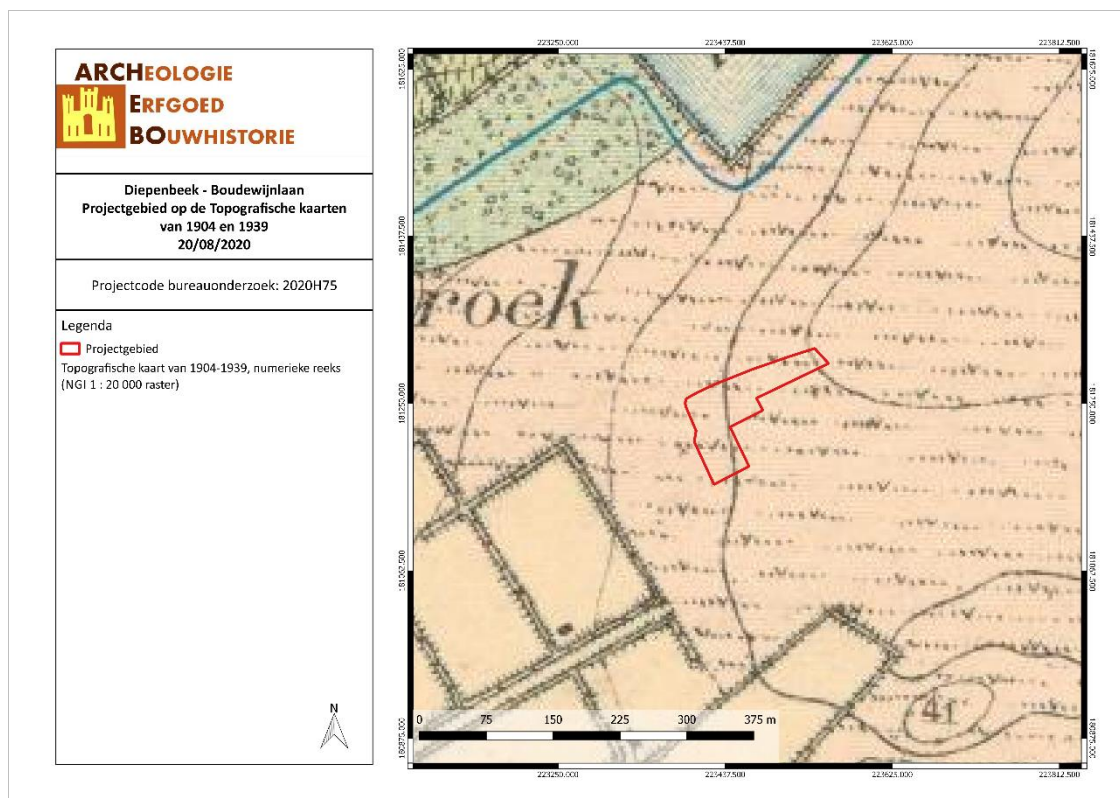
DIBO/20/08/20/18 - Digitale aanmaak

Figuur 22: Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2020)

¹² Geopunt Vlaanderen, "Atlas der Buurtwegen", geraadpleegd 2 januari 2018, <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

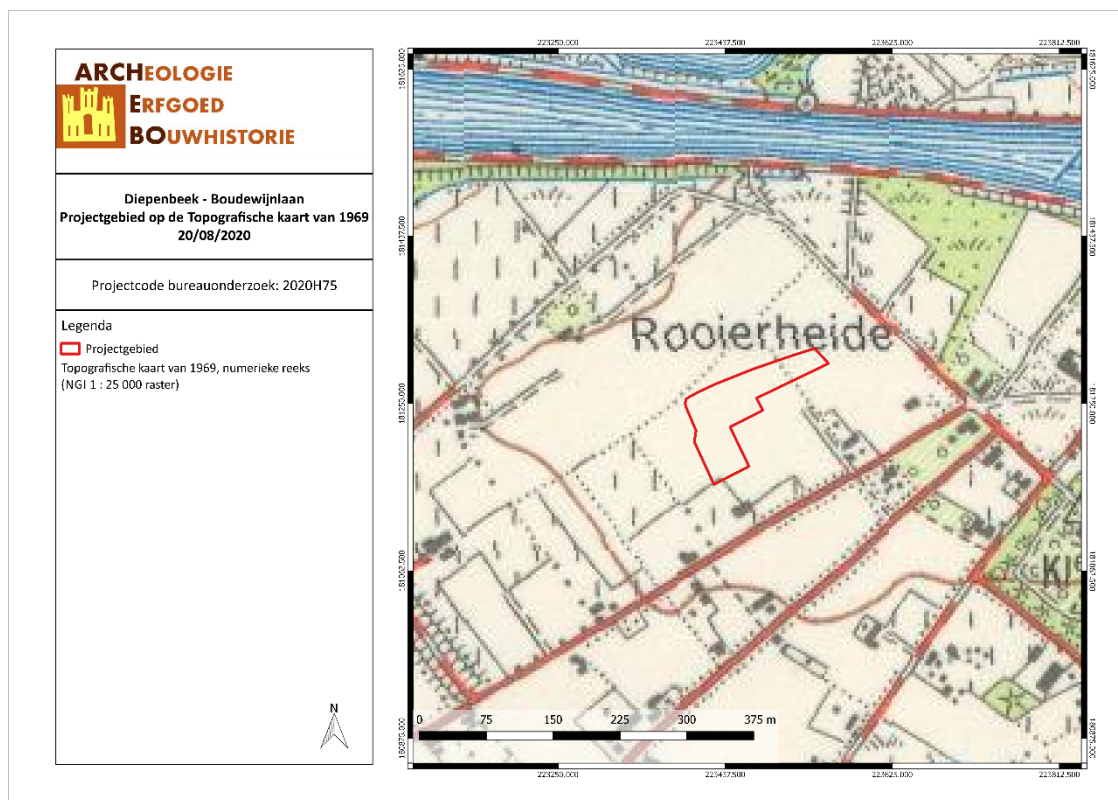

DIBO/20/08/20/19 - Digitale aanmaak

Figuur 23: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1873 (Cartesius, 2020)

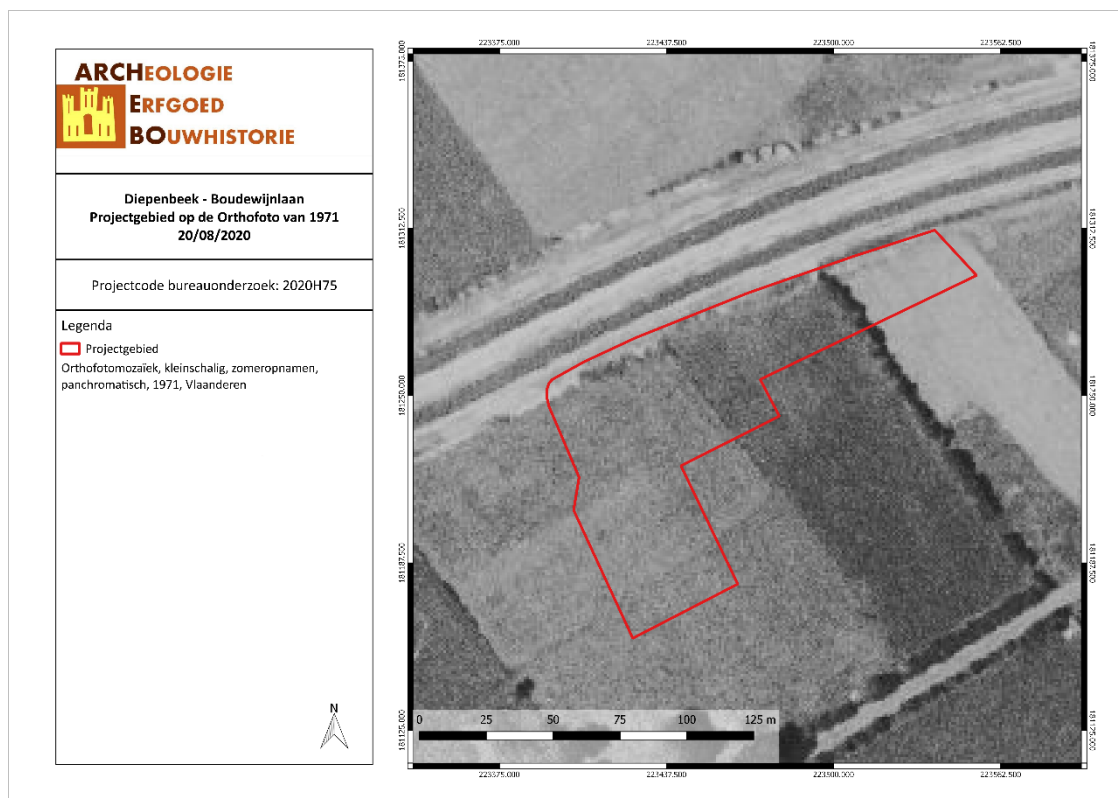
DIBO/20/08/20/20 - Digitale aanmaak

Figuur 24: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1904 en 1939 (Cartesius, 2020)

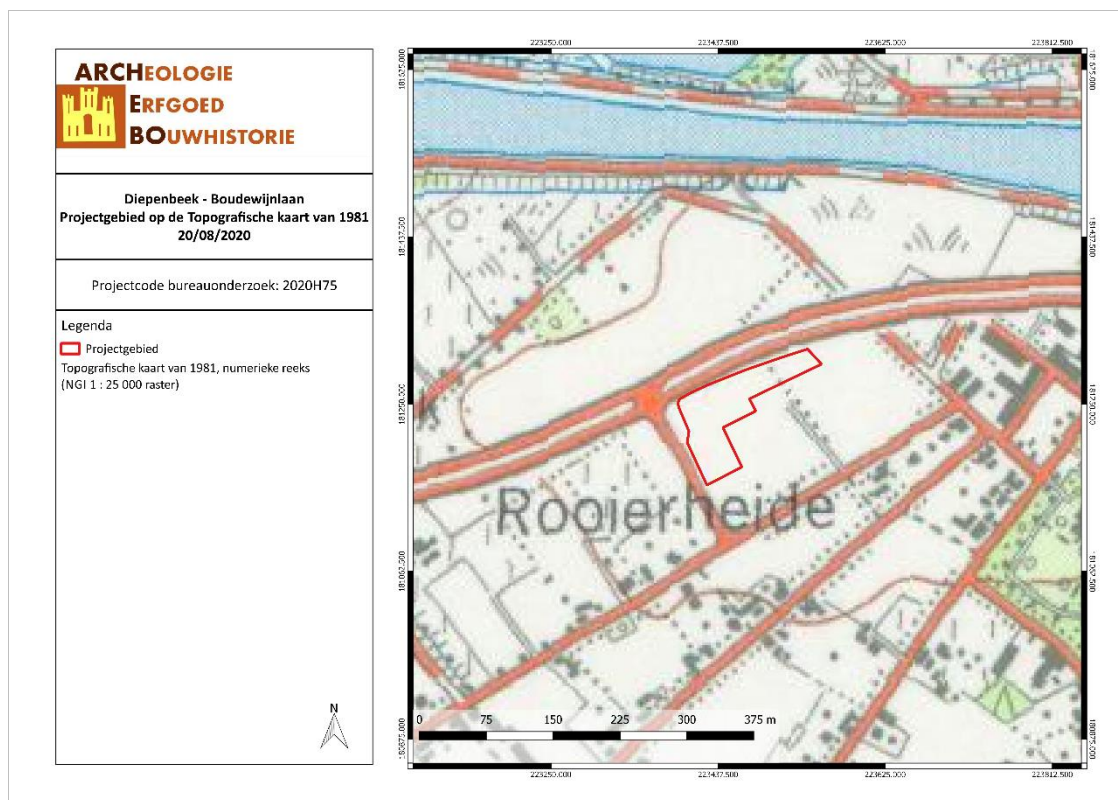
DIBO/20/08/20/21 - Digitale aanmaak

Figuur 25: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1969 (Cartesius, 2020)

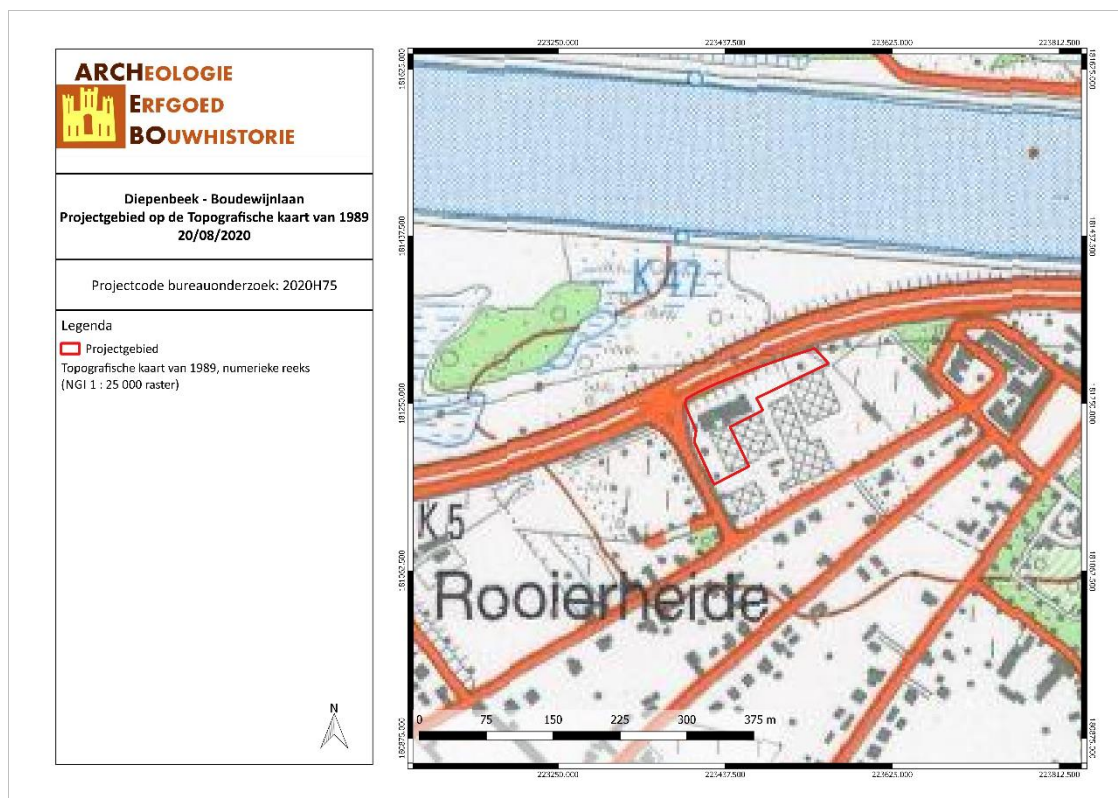
DIBO/20/08/20/22 - Digitale aanmaak

Figuur 26: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 1971 (Geopunt, 2020)

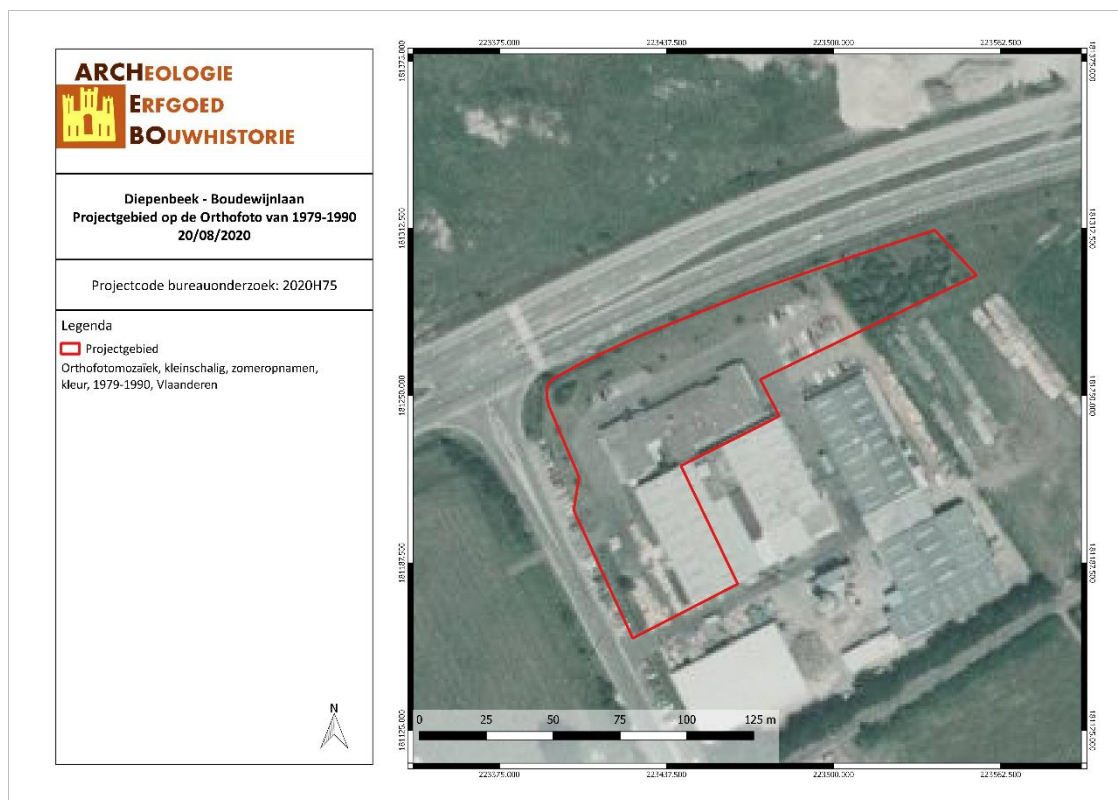
DIBO/20/08/20/23 - Digitale aanmaak

Figuur 27: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1981 (Cartesius, 2020)

DIBO/20/08/20/24 - Digitale aanmaak

Figuur 28: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1989 (Cartesius, 2020)

DIBO/20/08/20/25 - Digitale aanmaak

Figuur 29: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 1979-1990 (Geopunt, 2020)

3.4 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat er binnen het projectgebied bebouwing aanwezig is geweest vanaf de jaren '80 van de 20ste eeuw. Historisch gezien kunnen we voor het projectgebied dan ook spreken van een lage densiteit aan bebouwing.

In de ruime omgeving van het plangebied bevindt zich één archeologische waarde. Het betreft de crashsite van een jachtvliegtuig uit WO II (**CAI 217917**).

Gezien de topografische ligging op een zuidwest-gerichte helling is er een verwachting op Steentijd. Bijkomstig ligt het projectgebied in een gradiëntzone van een natte vallei naar een droog plateau. Dergelijke plaatsen zijn ideaal voor tijdelijke steentijdkampementen. Op basis van deze ligging en de recent vondsten in de omgeving kunnen eveneens sporensites aanwezig zijn.

4 RESULTATEN BUREAUONDERZOEK

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het bureauonderzoek samengevat en geanalyseerd. Deze analyse leidt tot een advies voor een eventueel vervolgonderzoek of voor een vrijgave van het terrein. Dit advies dient bekrachtigd te worden door het Agentschap Onroerend Erfgoed.

4.1 ALGEMEEN

Naar aanleiding van een omgevingsvergunning heeft ARCHEBO bvba een archeologienota opgemaakt voor een projectgebied ter hoogte van Boudewijnlaan 143 in Diepenbeek (Limburg). Binnen het projectgebied zal een nieuw gebouw opgericht worden en zal de omgeving heraangelegd worden. In het kader van een wedstrijd worden verschillende toekomstplannen opgesteld, waardoor het uiteindelijke ontwerp afhangt van het concept dat de wedstrijd wint. Wat wel geweten is, is dat het nieuwe gebouw voorzien zal zijn van een kelder tot ca. 3,5m diepte. Het projectgebied is ca. 8 347,171 m² groot.

4.2 BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

Het doel van dit bureauonderzoek was een archeologische evaluatie van het terrein. Hierbij kunnen volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*

Historische gegevens werden door middel van bronnenonderzoek en cartografisch onderzoek verworven. Cartografisch onderzoek heeft aangetoond dat er bebouwing aanwezig was binnen het projectgebied vanaf de jaren '80 van de 20ste eeuw tot nu. De huidige bebouwing werd opgetrokken tussen 1981 en 1989. De gebouwen zijn reeds grotendeels gesloopt, enkel de vloer en fundamenteën zijn nog aanwezig.

In de ruime omgeving van het plangebied bevindt zich één archeologische waarde. Het betreft de crashsite van een jachtvliegtuig uit WO II (CAI 217917).

2. *Welke info valt er te vinden over de voormalige constructies op het terrein?*

Aan de hand van het kaartmateriaal konden we achterhalen dat er binnen het projectgebied gebouwen stonden vanaf de jaren '80 van de 20ste eeuw tot nu. De huidige bebouwing werd opgetrokken tussen 1981 en 1989. De gebouwen zijn reeds grotendeels gesloopt, enkel de vloer en fundamenteën zijn nog aanwezig.

3. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het projectgebied verwacht worden op basis van een analyse van het historische kaart- en bronnenmateriaal?*

Op basis van de historische bronnen en kaarten kan geen uitsluitsel gemaakt worden in de te verwachten structuren.

4. *In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?*

Ter hoogte van de bestaande bebouwing en verharding is er verstoring van de bodem en het bodemarchief te verwachten. Toekomstige verstoringen zijn te verwachten bij het verwijderen van de vloer en fundamenteën van de huidige bebouwing en bij het opbreken van de verhardingen.

4.3 SAMENVATTING / ASSESSMENT BUREAUONDERZOEK

In deze samenvatting wordt een kort overzicht gegeven van de werkwijze van het bureauonderzoek en de belangrijkste conclusies. Bovendien wordt een afweging gemaakt van de noodzaak voor verder vooronderzoek voor de locatie.

4.3.1 Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek

Binnen het projectgebied zal een nieuw gebouw opgericht worden en zal de omgeving heraangelegd worden. In het kader van een wedstrijd worden verschillende toekomstplannen opgesteld, waardoor het uiteindelijke ontwerp afhangt van het concept dat de wedstrijd wint. Wat wel geweten is, is dat het nieuwe gebouw voorzien zal zijn van een kelder tot ca. 3,5m diepte. Het projectgebied is ca. 8 347,171 m² groot.

In de ruime omgeving van het plangebied bevindt zich één archeologische waarde. Het betreft de crashsite van een jachtvliegtuig uit WO II (CAI 217917).

Aan de hand van het kaartmateriaal konden we achterhalen dat er binnen het projectgebied gebouwen stonden vanaf de jaren '80 van de 20ste eeuw tot nu. De huidige bebouwing werd opgetrokken tussen 1981 en 1989. De gebouwen zijn reeds grotendeels gesloopt, enkel de vloer en fundamenteën zijn nog aanwezig.

Op de bodemkaart wordt het terrein gekarteerd als Zdgy (matig natte zandgronden met duidelijke humus en/of ijzer B horizont, waarbij het bodemmateriaal zwaarder wordt in de diepte) en als Zcg (matig droge zandgronden met duidelijke humus en/of ijzer B horizont). Het projectgebied ligt op een uitloper van een zuidwest-gerichte helling aan de Stiemer-vallei en de Miserikbeek-vallei. De Stiemer stroomt vanaf ca. 500m ten zuidoosten van het projectgebied, de Miserikbeek stroomt vanaf ca. 300m ten noorden van het projectgebied. Ca. 150 ten noorden van het projectgebied ligt het Albertkanaal. Het projectgebied ligt volgens het Digitaal Hoogtemodel tussen ongeveer 39 en 42 meter boven de zeespiegel.

Gezien de topografische ligging op een zuidwest-gerichte helling is er een verwachting op Steentijd. Bijkomstig ligt het projectgebied in een gradiëntzone van een natte vallei naar een droog plateau. Dergelijke plaatsen zijn ideaal voor tijdelijke steentijdkampementen. Op basis van deze ligging en de recent vondsten in de omgeving kunnen eveneens sporensites aanwezig zijn.

4.3.2 Samenvatting voor een niet-gespecialiseerd publiek

Binnen het projectgebied zal een nieuw gebouw opgericht worden en zal de omgeving heraangelegd worden. In het kader van een wedstrijd worden verschillende toekomstplannen opgesteld, waardoor het uiteindelijke ontwerp afhangt van het concept dat de wedstrijd wint. Wat wel geweten is, is dat het nieuwe gebouw voorzien zal zijn van een kelder tot ca. 3,5m diepte. Het projectgebied is ca. 8 347,171 m² groot.

In de ruime omgeving van het plangebied bevindt zich één archeologische waarde. Het betreft de crashsite van een jachtvliegtuig uit WO II (CAI 217917).

Vanaf de jaren '80 van de 20ste eeuw is de bodem verstoord door het plaatsen van de gebouwen van BEWEL en door het deels verharderen van het terrein. Het is moeilijk om in te schatten hoe groot de veroorzaakte verstoring is.

Omwille van de ligging kunnen steentijdsites verwacht worden. Sporensites kunnen eveneens verwacht worden.

4.4 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat de geplande werken het archeologisch bodemarchief zullen verstoren. Dit wordt kort besproken in het 'Programma van maatregelen'.

5 BIBLIOGRAFIE

Publicaties

Frederickx, E., en S. Gouwy. *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart - Kaartblad 25 Hasselt*. Quartairgeologische Kaart. Brussel: Vlaamse Overheid Dienst Natuurlijke Rijkdommen, 1996.

Gullentops, Frans, en Laurent Wouters. *Delfstoffen in Vlaanderen*. Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Departement EWBL, 1996.

Krug, Camille, en Chris Kalisvaart. 'Archeologienota Diepenbeek, Havenlaan Duwvaarsluis'. Archeologienota. Gent: BAAC Vlaanderen bvba, december 2017.

Krug, Camille, Chris Kalisvaart, en Jasmijn Overmeire. 'Archeologienota Diepenbeek, Havenlaan Duwvaarsluis'. Archeologienota. Gent: BAAC Vlaanderen bvba, september 2018.

Pijpelink, A. '20.838 - Sluisstraat, Bijenbergstraat en Matenstraat, Bijenberg, gemeente Diepenbeek'. Archeologienota. Brugge: Vlaams Erfgoed Centrum bvba, oktober 2016.

Schelkens, Niels. 'Archeologienota met beperkte samenstelling Hasselt, Godsheide Berenbroekstraat'. Archeologienota - Verslag van Resultaten. Gent: BAAC Vlaanderen bvba, december 2019.

Van Ranst, E., en C. Sys. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1 : 20 000)*. Gent: Laboratorium voor Bodemkunde - Universiteit Gent, 2000.

Online bronnen

Agentschap Onroerend Erfgoed. 'Inventaris Onroerend Erfgoed'. Geraadpleegd 17 januari 2017. <https://inventaris.onroenderfgoed.be/>.

'Diepenbeek'. In *Wikipedia*, 25 juli 2020. <https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Diepenbeek&oldid=56798015>.

'Diepenbeek'. Geraadpleegd 20 augustus 2020. <https://inventaris.onroenderfgoed.be/themas/13854>.

'Geopunt', z.d. <https://www.geopunt.be/>.

Geopunt Vlaanderen. 'Atlas der Buurtwegen'. Geraadpleegd 2 januari 2017. <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

'Haspengouw en Voeren - Hoogstamboomgaarden | Plannen | Onroerend Erfgoed'. Geraadpleegd 6 mei 2020. <https://plannen.onroenderfgoed.be/plannen/882>.

'Maurits Gysseling: Toponymisch Woordenboek (1960) p. 268'. Geraadpleegd 20 augustus 2020. <http://bouwstoffen.kantl.be/tw/facsimile/?page=268>.

6 FIGURENLIJST

Figuur 1: Criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen	4
Figuur 2: Situering van het projectgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2020) .	6
Figuur 3: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2020).....	6
Figuur 4: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2020).....	8
Figuur 5: Situering van het projectgebied op Gewestplan (Geopunt, 2020).....	9
Figuur 6: Aanduiding bouwzone en zone heraanleg (Esa bvba, 2020).....	9
Figuur 7: Situering van het projectgebied op Toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2020)	10
Figuur 8: Topografische kaart met situering van het projectgebied (Geopunt, 2020).....	12
Figuur 9: Situering van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2020)	12
Figuur 10: Hoogteprofiel doorheen het plangebied in ZO-NW-ONO richting (Geopunt, 2020)	13
Figuur 11: Diepenbeek aangegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2020)	13
Figuur 12: Situering van het projectgebied op de Tertiairgeologische kaart (DOV, 2020).....	14
Figuur 13: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/200.000 (DOV, 2020)	15
Figuur 14: Uitleg van het type volgens de quartairgeologische kaart, schaal 1/200.000 (DOV, 2020)	15
Figuur 15: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/50.000 (DOV, 2020)	16
Figuur 16: Situering van het projectgebied op de bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2020)	17
Figuur 17: Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart (Geopunt, 2020).....	17
Figuur 18: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de bodemgebruikskaart (Geopunt, 2020).....	18
Figuur 19: Kaart met aanduiding van het projectgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2020)	19
Figuur 20: Kaart met situering van het projectgebied en IOE-relicten op GRB-basiskaart (IOE, 2020)	21
Figuur 21: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2020).....	22
Figuur 22: Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2020)	23
Figuur 23: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1873 (Cartesius, 2020).....	24
Figuur 24: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1904 en 1939 (Cartesius, 2020)	24
Figuur 25: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1969 (Cartesius, 2020).....	25
Figuur 26: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 1971 (Geopunt, 2020)	25
Figuur 27: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1981 (Cartesius, 2020).....	26
Figuur 28: Situering van het projectgebied op de Topografische kaart van 1989 (Cartesius, 2020).....	26
Figuur 29: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 1979-1990 (Geopunt, 2020).....	27

7 PLANNENLIJST

DIBO/20/08/20/1 - Digitale aanmaak.....	6
DIBO/20/08/20/2 - Digitale aanmaak.....	6
DIBO/20/08/20/3 - Digitale aanmaak.....	8
DIBO/20/08/20/4 - Digitale aanmaak.....	9
DIBO/20/08/20/5 - Digitale aanmaak.....	10
DIBO/20/08/20/6 - Digitale aanmaak.....	12
DIBO/20/08/20/7 - Digitale aanmaak.....	12
DIBO/20/08/20/8 - Digitale aanmaak.....	13
DIBO/20/08/20/9 - Digitale aanmaak.....	14
DIBO/20/08/20/10 - Digitale aanmaak	15
DIBO/20/08/20/11 - Digitale aanmaak	16
DIBO/20/08/20/12 - Digitale aanmaak	17
DIBO/20/08/20/13 - Digitale aanmaak	17
DIBO/20/08/20/14 - Digitale aanmaak	18
DIBO/20/08/20/15 - Digitale aanmaak	19
DIBO/20/08/20/16 - Digitale aanmaak	21
DIBO/20/08/20/17 - Digitale aanmaak	22
DIBO/20/08/20/18 - Digitale aanmaak	23
DIBO/20/08/20/19 - Digitale aanmaak	24
DIBO/20/08/20/20 - Digitale aanmaak	24
DIBO/20/08/20/21 - Digitale aanmaak	25
DIBO/20/08/20/22 - Digitale aanmaak	25
DIBO/20/08/20/23 - Digitale aanmaak	26
DIBO/20/08/20/24 - Digitale aanmaak	26
DIBO/20/08/20/25 - Digitale aanmaak	27